

Kvalitetsgranskning
Rapport 2011:7

Engelska i grundskolans årskurser 6-9

Skolinspektionens rapport 2011:7
Diarienummer 40-2010:2594
Stockholm 2011
Foto: Ryno Quantz

Innehåll

1. Sammanfattning	6
2. Inledning	9
3. Rubrik	12
3.1 Trygga miljöer men få utmaningar	12
3.2 För mycket engelska på svenska	13
3.3 Stora skillnader inom skolor	15
3.4 Dålig anpassning till elevers olika behov	16
3.5 Liten möjlighet att påverka	17
3.6 Engelska i och utanför skolan	18
3.7 Sällan datorer i undervisningen	20
4. Avslutande diskussion	22
5. Syfte och frågeställning	24
6. Metod och genomförande	28
6.1 Systematiska observationer	29
6.2 Intervjuer med rektor, lärare och elever	29
6.3 Enkäter — svar från 2912 elever	30
6.4 Triangulering för säkrare beslut	30
6.5 Kvalitetssäkring	30
6.6 Feedback och fastställda beslut	31
7. Referenser	32
8. Referensgrupp	34
9. Kommuner och skolor	35
10. Bilagor	36

2. Where did he go to school when he was a teenager?
a. Backstreet Boys
b. Backstreet Boys

1. How can you describe the figure of Mr. Bean?
a. He has made a music video with a famous
b. Backstreet Boys

B. Answer these questions in full sentences
a. Mr. Bean
b. he won some awards in the Nine o'clock
a. nothing
b. Not the Nine o'clock
a. Black Adder
b. a doc
a. Richard Curtis?
b. Not the Nine o'clock

Förord

Skolinspektionen har i uppdrag av regeringen att utföra kvalitetsgranskningar av skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Granskningen innebär en detaljerad och systematisk undersökning av en verksamhets kvalitet inom ett avgränsat område. Utgångspunkten är alla barns och elevers lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö.

Huvudsyftet med kvalitetsgranskningarna är att bidra till utveckling. Granskningarna gör tydligt vad som behöver förbättras för att verksamheterna i högre grad ska nå målen inom det aktuella området. Syftet är även att beskriva väl fungerande inslag och att visa på framgångsfaktorer.

Granskningarna genomförs i ett urval av verksamheter, både sådana där det finns indikationer på utvecklingsbehov och sådana med förmodat god kvalitet. Skolinspektionens iakttagelser, analyser och bedömningar redovisas dels i form av enskilda beslut till de granskade skolorna och skolhuvudmännen, dels i en övergripande och sammanfattande rapport. Genom beskrivningar av viktiga kvalitetsaspekter inom granskningsområdet, avser rapporten att ge ett utvecklingsstöd även för skolor som inte har granskats.

Denna rapport redovisar resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9. Iakttagelserna och slutsatserna gäller 22 granskade skolor och avser därmed inte att ge en nationell bild av förhållandena. Lista på skolor som granskats finns i slutet av rapporten.

Skolinspektionens avdelning i Stockholm har haft ansvaret för denna kvalitetsgranskning. Undervisningsrådet Ingrid Åsgård och utredare Kerstin Haster har varit projektledare.

Stockholm 2011

Ann-Marie Begler
Generaldirektör

Kjell Hedwall
Avdelningschef

1 | Sammanfattning

Att förstå och göra sig förstådd på engelska är en nödvändighet i det allt mer globala samhället.

Glädjande är att svenska elever i internationella mätningar har goda resultat i engelska. Men frågan är om det också avspeglar en likvärdig och god undervisning för alla elever? Denna granskning visar stora skillnader inom skolor när det gäller undervisningens kvalitet.

Trygga miljöer men få utmaningar. Flertalet av de lektioner vi har observerat genomförs i en trygg och stödjande miljö. En ömsesidig respekt och en vänlig samtalston finns mellan lärare och elever. Många lektioner har ett upplägg som är kopplat till förlagsproducerade läromedel och de uppgifter som eleverna ska utföra är vanligen desamma för alla elever. De arbetar flitigt, men utan någon större entusiasm vid många lektioner. För vissa elever är uppgifterna lätta och de blir snabbt färdiga. Den vanligaste lösningen på det problemet är att de får nya uppgifter — av samma typ. Elever med goda kunskaper ger på flera skolor uttryck för att de sällan får utmaningar som utvecklar deras engelska.

För mycket engelska på svenska. I ämnet engelska ska undervisningen, enligt den nationella kursplanen för ämnet, inriktas på kommunikativ förmåga. Det vill säga praktisk användning. Vi har sett goda exempel på hur lärare tar alla tillfällen de hittar att maximera användningen av engelskt tal. Lärare och elever berättar, samtalar och diskuterar på engelska. Samtal förs i helklass, i små grupper eller i par.

Vid nära hälften av de observerade lektionerna bedömer dock Skolinspektionen att aktiviteter som utvecklar den kommunikativa förmågan borde ha funnits i större utsträckning. Det beskrivs till och med lektioner där

varken läraren eller eleverna talar ett ord engelska. Vanligast är emellertid en blandning av engelska och svenska.

I 15 av 22 skolor har Skolinspektionen bedömt att det behövs åtgärder när det gäller området kommunikativ förmåga.

Stora skillnader inom skolor. En viktig utgångspunkt i granskningen har varit att undersöka om alla elever ges likvärdiga möjligheter att nå målen oavsett vilken grupp de undervisas i. Resultaten visar på stora skillnader inom skolorna.

Flertalet skolor saknar ett systematiskt kvalitetsarbete där undervisning och resultat följs upp och utvärderas på grupp- och skolnivå. Det vanligaste är att åtgärder handlar om stöd för enskilda elever och sällan om förändringar i den vanliga undervisningen eller kompetensutveckling för lärarna.

”Elever med goda kunskaper ... får sällan utmaningar som utvecklar deras engelska.”

Få rektorer känner till hur undervisningen egentligen går till i klassrummen. Samarbete mellan engelsklärarna saknas i stor utsträckning. På de skolor vi besökt finns skickliga lärare att lära av. De skulle kunna spela en roll för att utveckla undervisningens kvalitet.

I 19 av 22 skolor bedömer Skolinspektionen att den pedagogiska ledningen och kvalitetsarbetet behöver förbättras.

Dålig anpassning till elevers olika behov. Många lektioner genomförs på ett likartat sätt: En lärarledd inledning och därefter enskilt arbete eller arbete i par för eleverna. De förväntas arbeta med samma sak, på samma sätt och komma fram till samma svar. Detta ställer naturligtvis till problem eftersom alla inte har samma kunskapsnivå eller sätt att lära. Inspektörerna har sett många sysslösa elever som sitter och väntar, vissa på att få hjälp och andra på att få nya uppgifter.

Goda exempel ses emellertid på lektioner där elevernas olika förutsättningar, intressen och behov tillgodoses. Vanligt vid dessa lektioner är att ramen för uppgifterna är densamma men inriktning, omfång och lösningarna kan se olika ut.

Av 293 observerade lektioner har endast 23 bedömts som ”mestadels starka”¹ när det gäller anpassning till elevers olika behov. I 13 av 22 skolor har anpassning av undervisningen till elevers olika behov bedömts uppvisa ”mer svagheter än styrkor”.

Liten möjlighet att påverka. Granskningen ger en sammantagen bild av en undervisning som oftast genomförs helt utifrån lärarens planering. Det gäller såväl arbetssätt som innehåll. Vi har sett få exempel på att läraren eller själva lektionsstrukturen inbjuder till elevinflytande. Vid elevintervjuer beskriver elever att deras idéer sällan efterfrågas. Eftersom det finns ett tillåtande klimat och lärarna mestadels har ett öppet förhållningssätt är detta förvånande.

I alla skolbeslut bedömer inspektörerna att elevernas möjligheter till medverkan, ansvar och inflytande bör förbättras.

¹ Bedömningar har gjorts i en fyrgradig skala, mestadels svagt, mer svagheter än styrkor, mer styrkor än svagheter, mestadels starkt

Engelska i och utanför skolan. Svenska elever har i tidigare utvärderingar uppskattat att de visserligen lärt sig drygt hälften av sin engelska i skolan, men att resten härrör sig från annat, till exempel inflytande från media. På frågan "Var tror du att du lärt dig det mesta av vad du kan i engelska?", svarar eleverna på ett liknande sätt i vår granskning.

Många elever skiljer på skolengelska och engelska utanför skolan. De berättar om hur de på fritiden kommunicerar på engelska i autentiska situationer, till exempel på internet och hur de kan se engelska filmer utan svensk text. De har oftast inga svårigheter att förstå engelska sångtexter. Deras möte med engelska utanför skolan utnyttjas dåligt i många av de granskade skolorna. I skolan känner sig många elever inte lika säkra när de ska svara på frågor eller delta i diskussioner. Att överbrygga dessa två "kulturer" och få det engelska språket lika naturligt i som utanför skolan, är ytterst angeläget.

” Deras möte med engelska utanför skolan utnyttjas dåligt ...”

Sällan datorer i undervisningen. Endast vid ett fåtal observerade lektioner används datorer. I elevenkäten uppger åtta av tio elever att de sällan eller aldrig, använder datorer på engelsklektionerna. Eftersom detta är sammanställda resultat, återspeglar det inte bilden på varje enskild skola. Det finns klasser där alla elever håller med om att de använder datorer, men också klasser där ingen håller med. I de senare fallen behövs stora insatser för att skollagens anvisning om läromedel för en tidsenlig undervisning ska uppfyllas. Det är förstås en utmaning för skolorna att lyfta elevernas erfarenheter av datoranvändning på fritiden till en annan nivå, och inte bara reproduceras i skolmiljön

2 | Inledning

Svenska elever är relativt sett duktiga i engelska. Betyder det också att undervisningen är av god kvalitet?

I granskningen är en av utgångspunkterna att undersöka om undervisningen ger alla elever goda och likvärdiga möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

En möjlig förklaring till att kunskaperna i engelska är så pass goda är att det är den så kallade "fritidsengelskan" som återspeglas i resultaten. Och hur är det med likvärdigheten? Tidigare rapporter² som redovisar skillnader mellan och inom skolor ger anledning att också granska likvärdigheten.

I Skolinspektionens ämnesgranskningar beaktas elevers rättigheter och didaktiska aspekter som är gemensamma för alla ämnen samt det som är ämnesspecifikt. Genom strukturerade lektionsobservationer, intervjuer och enkäter har Skolinspektionen i denna granskning bedömt om undervisningen läggs upp och genomförs i enlighet med läroplanen och den nationella kursplanen för engelska³. Utgångspunkt har varit att undersöka om likvärdiga och ändamålsenliga strategier används. Det vill säga, ges alla elever goda förutsättningar att nå så långt som möjligt i sitt lärande?

I denna övergripande rapport redovisas Skolinspektionens generella slutsatser av betydelse samt sammantagna iakttagelser, analyser och bedömningar från de 22 grundskolor som ingår i granskningen.

² Skolverket (2005) Vad gör det för skillnad vad skolan gör?; Skolinspektionen (2010) Tillsyn och kvalitetsgranskning 2009

³ SKOLF5 2006:23 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94); Skolverket (2000a) Kursplaner och betygskriterier Grundskolan

Lärarens betydelse

Elevernas förutsättningar att nå målen är beroende av faktorer på flera nivåer. Elevens bakgrund och förmåga spelar roll liksom skolfaktorer som organisation, studiemiljö, upplägg och genomförande av undervisningen, pedagogisk ledning och särskilt stöd.

Forskning⁴ visar att vid sidan av elevens egna förutsättningar är det läraren och den undervisning han eller hon bedriver som har störst betydelse för elevens möjligheter att nå målen. Läraren och undervisningen kan inte ändra faktorer som socioekonomisk bakgrund, men kan minska betydelsen av dessa samt påverka faktorer som lärandemiljön, motivation, intresse och självförtroende.

I den svenska skolan ska möjligheterna vara desamma för alla elever. Där ska de få förutsättningar att nå målen. I läroplanen och de nationella kursplanerna anges mål som uttrycker den inriktning undervisningen ska ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper och förmågor. I det målstyrda systemet lämnas samtidigt stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och metoder. Viktigt är dock att dessa metoder ständigt omprövas och anpassas till elevernas olika behov.

Gynnsamma strategier och förhållningssätt

I nationell och internationell forskning som undersöker vad som karaktäriserar framgångsrika skolor och skickliga lärare⁵, beskrivs ett antal förutsättningar och förhållningssätt som särskilt gynnsamma för goda resultat. Bland annat framhålls förmågan att skapa motivation, det vill säga att väcka elevernas nyfikenhet och intresse, vilket även läroplanen anger att läraren har ett ansvar för.

Utmärkande för skickliga lärare är att de fokuserar på det som är väsentligt, de tydliggör kursplanens mål och de kan tydligt förklara och illustrera vad det är eleverna ska lära sig, vilket i sin tur gynnar elevernas eget ansvars-tagande för sitt lärande. Lärarnas förmåga att presentera information klart och levande, strukturera materialet, ställa mer komplexa frågor och att fånga upp och vidareutveckla elevernas idéer framträder också som centrala faktorer.

Skickliga lärare visar stor respekt för sina elever och de har höga förväntningar på att de ska nå goda resultat. Feedback har stor betydelse och skickliga lärare ger snabb återkoppling till eleverna för att säkra deras förståelse och kunskapsutveckling.

De lärare som kan använda en bred repertoar av strategier, till exempel erfarenhetsbaserade och framgångsrika metoder och varierade arbetsformer, är vanligtvis mest framgångsrika. Deras val av olika strategier är medvetna, utifrån en analys av nationella mål och därmed även enskilda elevers behov, snarare än slumpmässiga eller vanemässiga.

”Skickliga lärare väljer medvetet olika strategier utifrån en analys ...”

⁴ Hattie, J.A (2009) Visible learning. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. New York: Routledge

Gustafsson, J.-E., & Myrberg, E. (2002). Ekonomiska resursers betydelse för pedagogiska resultat – en kunskapsöversikt. Stockholm: Skolverket.

Barber, M., & Mourshed, M. (2007). How the world's best-performing school systems come out on top. McKinsey & Company.

⁵ Se Referenser

Kommunikativ förmåga är viktig

I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) och i kursplanen för engelska betonas att utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga (även starkt framskrivet i Lpo 11). I granskningen har vi särskilt uppmärksammat om detta får genomslag i undervisningen. – Ges eleverna möjligheter och strategier för att i olika sammanhang förstå och bli förstådda på engelska?

Nära 300 lektioner har observerats

Skolinspektionen har granskat 22 grundskolor under perioden oktober 2010 till februari 2011. Vi har besökt varje skola under fyra dagar (i några mindre skolor 3 dagar). Så många engelsklektioner som möjligt, i årskurserna 6-9, har observerats. Sammantaget i hela granskningen observerades 293 lektioner. På respektive skola har vi intervjuat rektorn, engelsklärarna och elever. Dessa grupper har också i enkäter fått beskriva undervisningen. Skolinspektionens bedömningar har gjorts utifrån dessa underlag. Varje enskild granskad skola har fått ett skolbeslut där angelägna förbättringsområden anges.

Granskningens syfte och frågeställningar beskrivs under rubriken "Syfte och frågeställningar". Hur granskningen genomförts och vilka metoder som använts beskrivs under rubriken "Metod och genomförande".

Verktyg för egna utvärderingar

Trots att elevernas resultat i engelska är relativt goda, ses i tidigare studier och i denna granskning stora skillnader inom skolor. Några av de verktyg som använts i denna granskning publiceras som bilagor till denna rapport. Skolor som inte deltagit i granskningen erbjuds därmed ett stöd att utvärdera och utveckla den egna engelskundervisningen.

3 | Granskningens resultat

I Skolinspektionens ämnesgranskningar beaktas elevers rättigheter, didaktiska aspekter som är gemensamma för alla ämnen och det som är ämnesspecifikt. Nedan redovisas Skolinspektionens generella slutsatser av betydelse samt de iakttagelser, analyser och bedömningar som ligger till grund för dessa.

(I bilaga 1 redovisas sammanställda bedömningar av granskningens samtliga granskningsområden på de 22 skolorna.)

3.1 | Trygga miljöer men få utmaningar

Granskningen visar att flertalet lektioner genomförs i en trygg och stödjande miljö⁶. En ömsesidig respekt och en vänlig samtalston finns mellan lärare och elever. Lärarna har oftast en lektionsplanering som delges eleverna på skrivtavlan i början av lektionen. Aktiviteterna kopplas dock sällan till nationella mål och endast undantagsvis görs en utvärdering vid lektionens slut.

En samlad bild av det som beskrivs i många skolrapporter är att lärare och elever kommer förberedda till lektionerna. Många lektioner har ett upplägg som är väl känt av eleverna, ofta kopplat till förlagsproducerade läromedel (se figur 7).

Uppgifter som eleverna ska utföra är vanligen desamma för alla elever. De arbetar flitigt, men vid många lektioner utan någon större entusiasm. För vissa elever är uppgifterna lätta och de blir snabbt färdiga. Den vanligaste lösningen på det problemet är att de får nya uppgifter — av samma typ.

⁶ Se bilaga 2 Sammanställning av bedömning av 293 lektioner.

Elever med goda kunskaper ger på många skolor uttryck för att de sällan får tillräckliga utmaningar.

3.2 | För mycket engelska på svenska

Ämnet engelska har delvis andra kunskapsteoretiska utgångspunkter än till exempel matematik, genom att lärande i autentiska situationer och praktisk användning står i fokus, snarare än analys och förståelse.

I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) beskrivs att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan kommunicera i tal och skrift på engelska. Detta funktionella synsätt präglar även kursplanen i ämnet, där det fastslås att utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Kursplanen beskriver också att de olika kompetenser som ingår i en allsidig och kommunikativ förmåga har sin motsvarighet i ämnets struktur. Till dessa hör förmåga att behärska språkets

”...där arbetspråket är engelska ... lyckas man bra med att få alla elever delaktiga.”

form det vill säga vokabulär, fraseologi, uttal, stavning och grammatik. (Även i den nya kursplanen för engelska, som gäller från och med 1 juli 2011, betonas kommunikativ förmåga.)

I granskningen har vi sett många lektioner där lärare ger uppgifter rörande språkets form, utan sammanhang eller tydlig koppling till funktionell språklig kompetens.

I intervjuer och i enkätsvar ger så gott som alla lärare uttryck för vikten av att stärka elevernas kommunikativa förmåga. Och vid många lektionsobservationer har vi också sett goda exempel på hur lärare och elever berättar, samtalar och diskuterar på engelska. Vid de mest positivt bedömda lektionerna tar lärarna alla tillfällen de hittar att maximera användningen av engelskt tal. Vardagliga företeelser tas som utgångspunkter och lärarna uppmuntrar och stöttar eleverna att ”prata på”, hitta synonymer och omskrivningar. Småfel korrigeras inte. Läraren passar dock på att i mer övergripande sammanhang korrigerar och ge alternativ, utan att elever känner sig utpekade. Vid lektioner som vi bedömt som starka när det gäller kommunikation är arbetsformerna ofta varierade. Samtal förs i helklass, i små grupper eller i par.

I de klasser där arbetspråket är engelska för såväl lärare som elever, lyckas man bra med att få alla elever delaktiga. Det ”språkbad” som finns i dessa klasser, gör att de automatiskt går över till engelska när de kommer in i klassrummet, även när de samtalar med varandra.

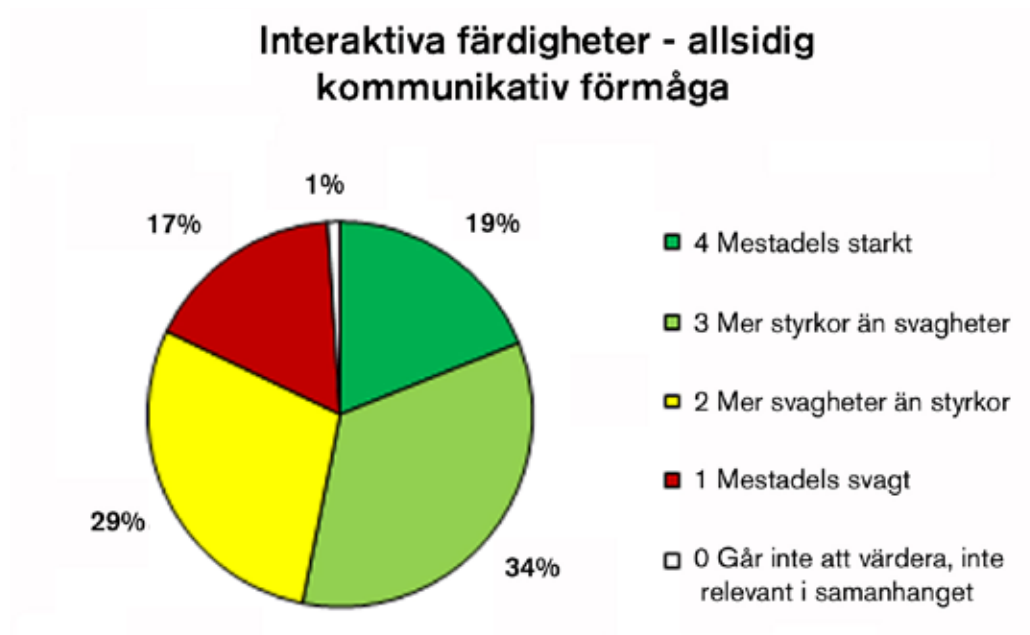
I Äppelviksskolan ses följande exempel:

Vid några lektioner ska eleverna diskutera ett angeläget ämne. De har blivit förberedda när det gäller innehåll, uttryck och användbara ord. De ska först diskutera i par och sedan i grupper om fyra. Läraren går runt och lyssnar på grupperna och eleverna har möjlighet att fråga eller be om hjälp. Ett annat exempel från samma skola är ett ”kommunikativt läxförhör” av nya ord. Eleverna ska i par förhöra varandra. De har varsin lista med ord som de byter med varandra (varje elev har själv valt vilka ord som just han/hon ville träna extra på hemma). Förhöret går till så att ordet läses upp och kamraten ska sedan, på engelska, förklara ordet, ge synonymer och sätta in det i ett sammanhang. Det surrar konstruktivt

i klassrummet och läraren har gott om tid att gå runt och lyssna. De språkliga korrigeringar som läraren ger, sker i ett sammanhang och eleverna verkar angelägna om att få dem.

I granskningen framkommer alltså goda exempel liknande de ovan. Men vid närmare hälften av lektionerna bedömer inspektörerna att kommunikativ förmåga inte ges tillräckligt utrymme (se figur 1). I 15 av 22 skolor har Skolinspektionen bedömt att det behövs åtgärder inom detta område.

Figur 1 Interaktiva färdigheter – allsidig kommunikativ förmåga, bedömning av 293 lektioner

I granskningens elevenkät finns påståendet "Läraren pratar bara engelska på lektionerna". På det svarar flertalet elever att det stämmer ganska bra eller mycket bra. På påståendet "Vi elever pratar bara engelska på lektionerna" är det nästan tvärtom (se figur 2). Vid elevintervjuer framkommer att det finns elever som känner sig rädda för att tala engelska. I vissa klasser vågar eleverna inte ens försöka eftersom de tror att kamraterna kommer att skratta om den som talar inte hittar rätt ord eller om uttalet blir fel. I några skolor har vi sett lektioner där varken läraren eller eleverna talar engelska. Men i de flesta skolor där området bedömts svagt, är dock det vanligaste mönstret att läraren först talar engelska och sedan övergår till svenska för att förtydliga. En annan svaghet är att lärarna inte tillräckligt uppmuntrar eleverna att använda engelska. De tillåts att både fråga och svara på svenska.

Figur 2 Fråga 6 i elevenkäten

Vid många observerade lektioner får eleverna träna på sitt uttal, ett korrekt skriftspråk, sin läs- och lyssnarförståelse. Det är vanligt med CD-inspelningar med engelskt tal och engelska texter av olika slag. Exempel på hur man använder engelska sångtexter beskrivs i några skolrapporter. Men bilden av lektioner med många bundna övningar som utgår från förlagsproducerade läromedel och lösa arbetsblad, återkommer dock. Det är ofta uppgifter där det gäller för eleverna att muntligt eller skriftligt svara på frågor där det bara finns ett rätt svar. I flera elevintervjuer uttrycker eleverna att sådant arbete är särskilt tråkigt.

Vid några av de lektioner som vi har observerat gör man, i enlighet med kursplanens anvisningar, sociokulturella och sociolingvistiska jämförelser. Lärare och elever undersöker hur människor lever i engelskspråkiga länder och hur man uttrycker sig på olika platser och i olika sammanhang. I 13 av 22 skolor bedömer dock Skolinspektionen detta område som svagt. Lärarna utnyttjar inte alla möjligheter till jämförelser som faktiskt finns runt omkring klassen, i elevernas vardag eller ens i de läromedel som används. Det förekommer till exempel lektioner där texter som beskriver andra länder och andra folkgrupper läses och översätts, utan jämförelser eller analyser.

3.3 | Stora skillnader inom skolor

Granskningen har haft två övergripande frågeställningar som utgångspunkter. Den ena handlar om huruvida det finns en ändamålsenlig och likvärdig lärande miljö i engelskundervisningen som ger **alla** elever goda förutsättningar att nå de kunskapsmål som är formulerade för ämnet. Den andra riktar fokus på särskiljande lösningar exempelvis i form av nivågruppering i engelskundervisningen. Endast vid två av de granskade skolorna nivågrupperas all undervisning i engelska. Några större skillnader vid dessa skolor i förhållande till övriga när det gäller likvärdig utbildning, framkommer inte. De stora skillnader som däremot ses mellan vanliga klasser gör att frågan om likvärdighet blir större än att bara handla om nivågruppering. På samma skola, i samma årskurs, varierar våra bedömningar av lektioner från mestadels starkt till mestadels

svagt. Några klasser får en undervisning som ger eleverna mycket goda förutsättningar att nå goda resultat medan andra klasser inte får det.

På lokal nivå är det ett ansvar för rektorn att tillsammans med lärarna se till att skolan utvecklas kvalitativt och att undervisningen är likvärdig. I 19 av 22 skolor bedömer Skolinspektionen dock att den pedagogiska ledningen och kvalitetsarbetet behöver förbättras.

För att garantera likvärdighet måste skolorna förstås börja med att ta reda på hur undervisningen faktiskt bedrivs och vilka resultat som nås, för att sedan kunna sätta in rätt åtgärder. Men ett systematiskt kvalitetsarbete där resultat och undervisning följs upp och utvärderas på grupp- och skolnivå saknas i flertalet granskade skolor. Det vanliga är att åtgärder stannar vid särskilt stöd för enskilda elever och det handlar sällan om förändringar i den vanliga undervisningen eller kompetensutveckling för lärarna.

”Få rektorer vet hur undervisningen egentligen går till ...”

Många rektorer ger uttryck för att de anar eller känner till vilka lärare som skulle behöva utveckla sin undervisning, men få exempel framkommer på att skolledarna systematiskt utvärderar undervisningen för att kunna säkerställa likvärdigheten. Få rektorer vet hur undervisningen i klassrummet egentligen går till och flertalet uttrycker att de skulle vilja göra fler lektionsbesök. Men de litar på att engelsklärarna är professionella och eftersom resultaten inte är alarmerande, prioriteras andra ledningsuppgifter. Endast vid en skola, Folkungaskolan, bedöms pedagogisk ledning och kvalitetsarbete som mestadels starkt.

Lärarna ger i enkäter och intervjuer uttryck för att de har få tillfällen till samarbete när det gäller engelskundervisningen. Vanligt är emellertid att man samarbetar vid rättning av de nationella ämnesproven. Många lärare uttalar i intervjuerna en önskan om att kunna samarbeta mer i ämneslag. De tycker att det är tråkigt att de aldrig ser sina kollegor undervisa. Detta ser Skolinspektionen som en outnyttjad resurs som skolorna borde använda i större utsträckning för att höja kvaliteten i undervisningen. Det finns skickliga lärare att lära av.

3.4 | Dålig anpassning till elevers olika behov

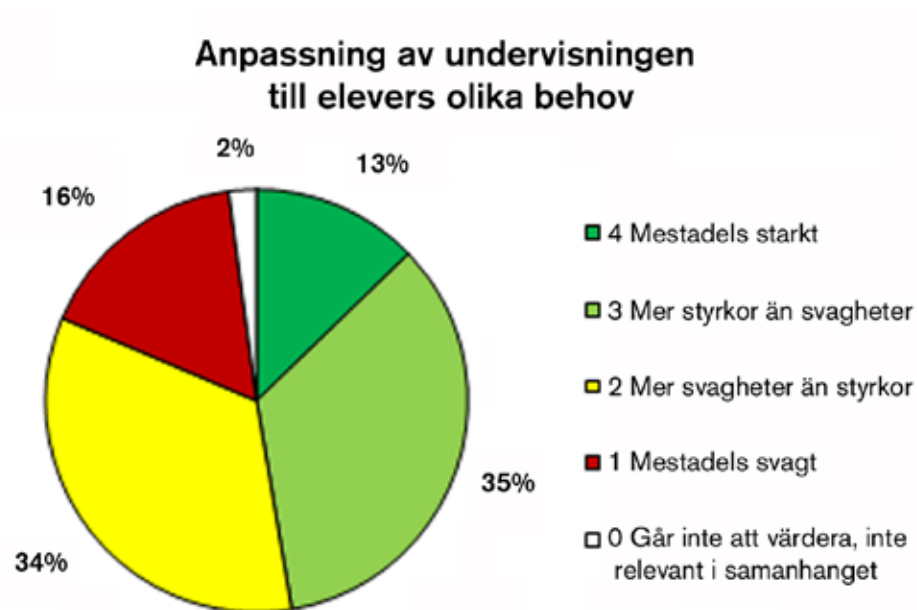
Många av de lektioner vi har observerat har ett liknanden upplägg: En lärarledd inledning och därefter enskilt arbete eller arbete i par för eleverna. Och alla elever får samma uppgifter att lösa.

Vid de mest positivt bedömda lektionerna är ramen för lektionen densamma men uppgifterna är öppna och de kan lösas på många olika sätt och svaren kan se olika ut. Vanligast är dock uppgifter där eleverna förväntas att arbeta på samma sätt och komma fram till samma svar. Detta ställer naturligtvis till problem eftersom alla elever inte har samma kunskapsnivå eller arbetstakt. Resultatet blir att en del elever blir klara på kort tid och andra elever tar tid på sig och behöver mycket hjälp. Läraren lägger ner stor möda på att gå runt i klassen och hjälpa dessa elever. Inspektörerna har sett många sysslösa elever som sitter och väntar, vissa på att få hjälp och andra på att få nya uppgifter.

I 13 av 22 skolor har granskningsområdet ”Anpassning av undervisningen till elevers olika behov” bedömts uppvisa mer svagheter än styrkor. Av 293 observerade lektioner bedöms endast 23 som mestadels starka när det gäller anpassning till elevers olika behov. Ett stort behov av bättre metoder för

att anpassa den ordinarie undervisningen till elevers olikheter, framkommer följaktligen i granskningen.

Figur 3 Anpassning av undervisningen till elevers olika behov, bedömning av 293 lektioner

Goda exempel finns emellertid. Bland annat vid lektioner i Navestadsskolan, Folkungaskolan, Snapphaneskolan, Linghamsskolan och Hagaskolan. Där ser vi varierade arbetssätt, öppna uppgifter och uppgifter av olika svårighetsgrad. Eleverna får prioritera och välja mellan uppgifter och de har en frihet att inom vissa ramar utforma inriktning och innehåll. I Äppelviksskolan, som har många elever med mycket goda kunskaper i engelska, finns möjlighet att inom elevens val välja "Advanced English". Där ses också ett mycket gott arbete med särskilt stöd som inriktas på att eleverna ska kunna följa den ordinarie undervisningen i klassen.

I flertalet skolor bedöms arbetet med särskilda stödinsatser ha mer styrkor än svagheter. Granskningen visar dock att studiehandledning på modersmålet inte är en vanlig åtgärd i engelskundervisningen. Undantag är Navestadsskolan där nyanlända elever får sådant stöd.

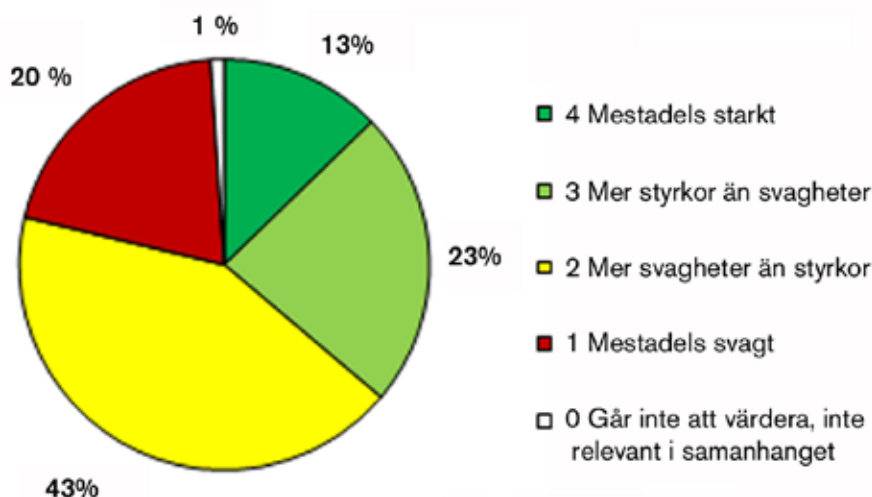
3.5 | Liten möjlighet att påverka

Flertalet elever uppger i den enkät som genomförts att de i ganska stor utsträckning ges möjlighet till inflytande på undervisningen. Detta motsägs dock till viss del av det som framkommer i intervjuer med såväl personal som elever. Inspektörernas observationer ger också en bild av en undervisning som oftast genomförs helt utifrån lärarens planering. Det gäller såväl arbetssätt som innehåll. Vid elevintervjuer beskriver elever att deras idéer sällan efterfrågades.

Vi har bara vid ett fåtal lektioner observerat att eleverna kan komma med synpunkter eller alternativa förslag. Eftersom det i övrigt finns ett tillåtande klimat och lärarna mestadels har ett öppet förhållningssätt är detta förvånande.

Figur 4 Elevernas medverkan, ansvar och inflytande, bedömning av 293 lektioner

Elevernas medverkan, ansvar och inflytande

Kraven bör tydliggöras för eleverna

Att eleverna vet vad som förväntas av dem, är viktigt för att de ska kunna ta ansvar för sitt eget lärande. Men för många av granskningens skolor görs bedömningen att lärarna i högre grad bör tydliggöra läroplanens och kursplanens mål för eleverna. Det är alltså angeläget att skolorna ger eleverna såväl bättre möjligheter som tillräckliga verktyg för att kunna vara delaktiga och ta ansvar.

Det finns emellertid goda exempel i granskningen, även när det gäller elevinflytande. I till exempel Äppelviksskolan och Folkungaskolan finns väl fungerande elevmedverkan i vissa klasser. Eleverna där har varit med och lämnat förslag på uppgifter och innehåll och hur arbetet ska gå till. Lärare ändrar även den ursprungliga planeringen under lektioners gång, när elever kommer med konstruktiva förslag.

I alla granskade skolor bedömer inspektörerna dock att elevernas möjligheter till medverkan, ansvar och inflytande bör öka.

3.6 | Engelska i och utanför skolan

Eleverna lär sig mycket engelska på sin fritid. Det framkommer bland annat i den tidigare beskrivna europeiska studien⁷. De svenska eleverna uppskattar där att de visserligen lärt sig drygt hälften av sin engelska i skolan, men att resten härrör från annat, till exempel inflytande från media. Källor är TV, film

⁷ The Assessment of Pupils' Skills in English in Eight European Countries 2002 (Bonnet, 2004)

och musik, men också dataspel och internet, som successivt fått allt större betydelse⁸. Likaså bidrar personliga kontakter, till exempel i sociala medier och i samband med resor.

Engelska intar, eller är på väg att inta, en ställning som näst intill ett andraspråk⁹ för många svenskar, framförallt gäller detta den yngre befolkningen. I en doktorsavhandling vid Karlstads universitet¹⁰, i vilken bland annat könsskillnader vad gäller språklärande utanför skolan fokuseras, framkommer att pojkar ägnar i snitt 43 procent av den sammanlagda tiden för fritidsengelska åt dataspel och internet. Motsvarande andel för flickor är 6 procent. Denna skillnad ses som en viktig förklaring till varför pojkarna hade ett större ordförråd i engelska än flickorna.

Det är dock ingen större skillnad i resultat mellan pojkar och flickor i de nationella ämnesproven i engelska i årskurs 9. Samtidigt visar nationell statistik över slutbetygen att flickor i större utsträckning får betyget "Mycket väl godkänt" i engelska än pojkar.

I granskningens elevenkät ställs frågan "Var tror du att du lärt dig det mesta av vad du kan i engelska?" Svaren redovisas i figur 5. Någon avgörande skillnad mellan pojkars och flickors svar ses inte. Något fler flickor ger emellertid skolundervisningen en större betydelse (se bilaga 3).

Figur 5 Fråga 17 i elevenkäten

(n=2912)

⁸ English — Here and There and Everywhere: A study of competencies and attitudes in eight European countries. (Erickson, G 2005); Sammanfattande och framåtsyftande utvärdering av ämnesprovet för år 5 i engelska (Erickson & Nihlén, 2009)

⁹ Linguistic Imperialism (Phillipson, 1992); English as a Global Language (Crystal, 1997)

¹⁰ Extramural English Matters - Out-of-School English and Its Impact on Swedish Ninth Graders - Oral Proficiency and Vocabulary. (Sundqvist, P 2009)

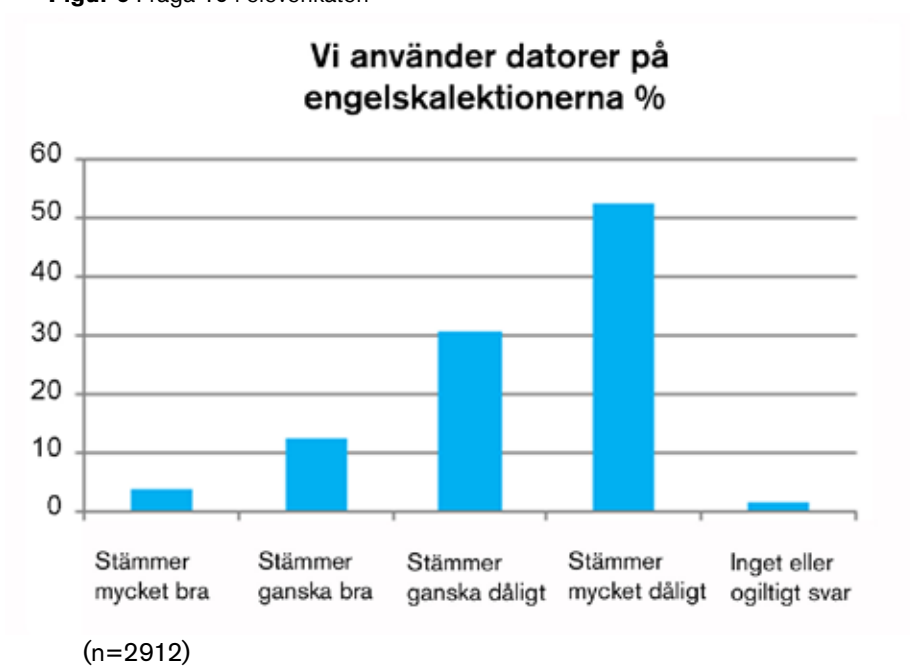
Vi kan i granskningen se att många elever skiljer på skolengelska och engelska utanför skolan. Vid intervjuerna berättar elever hur de kommunicerar på engelska i autentiska situationer till exempel på internet och hur de kan se engelska filmer utan svensk text. De har oftast inga svårigheter att förstå engelska sångtexter. I skolan känner sig många elever dock inte lika säkra när de ska svara på frågor eller delta i diskussioner. Att överbygga dessa två "kulturer" och få det engelska språket lika naturligt i som utanför skolan, är ytterst angeläget.

3.7 | Sällan datorer i undervisningen

De allra flesta elever möter det engelska språket på internet. Det finns elever som följer engelskspråkiga nyhetssajter och när de ska söka fakta i andra ämnen, drar sig många inte för sidor med engelsk text. Att datoranvändning är en del av vardagen för många elever utnyttjas dåligt i de granskade skolorna. Bara vid ett fåtal observerade lektioner har vi sett att man använder datorer. I detta avseende är skollagens anvisning om läromedel för en tidsenlig undervisning svår att se. Vid intervjuerna uttrycker lärarna emellertid en stark önskan om större tillgång till datorer.

Vid samtal och intervjuer framkommer att många elever har tillgång till datorer på fritiden, dock inte alla. Därför är det förstås viktigt att skolorna inte förutsätter datorvana hos alla elever. En utmaning för skolorna är också att elevernas erfarenheter av datoranvändning på fritiden lyfts till en annan nivå och inte bara reproduceras i skolmiljön.

Figur 6 Fråga 16 i elevenkäten

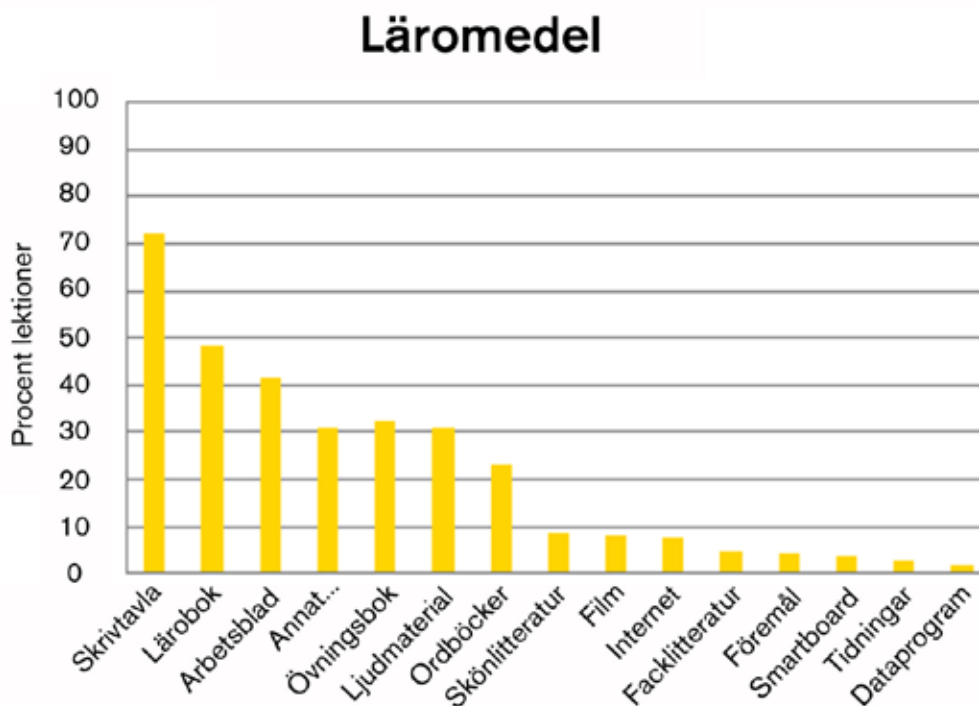

Ett av påståendena i elevenkäten lyder "Vi använder datorer på engelskalektionerna". Om elevsvaren på övriga frågor är mer eller mindre positiva, är svaren i detta fall ett bevis på att eleverna inte vanemässigt ger positiva svar. Flertalet elever svarar stämmer ganska dåligt eller stämmer mycket dåligt. Eftersom figuren ovan visar sammanställda resultat från alla skolor, åter-

speglar det inte bilden på varje enskild skola. I några klasser svarar alla elever stämmer mycket dåligt.

Det är alltså ovanligt med datorer i engelskundervisningen i många skolor, men vilka läromedel används då? Vid de observationer som genomförts noterades alla hjälpmedel och läromedel som användes. Resultaten har sammanställts och redovisas i figur 7.

Figur 7 Läromedelsanvändning vid 293 observerade lektioner

Vid nära tre fjärdedelar av lektionerna används skrivtavlan. De vanligaste läromedlen är förlagsproducerade läroböcker och övningsböcker liksom kopierade arbetsblad. Många lektioner är också upplagda efter lärobokens kapitel och övningsböckernas uppgifter. Vid intervjuer berättar elever om hur man i deras klasser vanligtvis går igenom kapitel efter kapitel. Men det finns också elever som beskriver att läroboken bara används ibland. Skönlitteratur är vanligare i de högre årskurserna.

I inledningen av denna rapport refereras till forskning kring vad som utmärker skickliga lärare. Vanligtvis är lärare som har en bred repertoar av strategier och varierade arbetsformer mest framgångsrika. Deras val av olika strategier är medvetna, utifrån en analys av nationella mål och därmed även enskilda elevers behov, snarare än slumpmässiga eller vanemässiga.

I granskningen framkommer att läromedelsanvändningen i vissa klasser närmar sig det vanemässiga. Många lärare berättar om hur de använder samma textböcker och tillhörande övningsböcker år efter år. Förklaringarna är emellertid flera. Några menar att det är för att de tycker att böckerna fungerar så bra i undervisningen, andra att skolan inte har råd att köpa nya. Att det vid så få observerade lektioner används andra texter och bilder än läroböckernas tyder på ett stort behov av att utöka repertoaren av strategier gällande läromedelsanvändning.

4 | Avslutande diskussion

Läraren och den undervisning som han eller hon bedriver har störst betydelse för elevens möjligheter att nå målen

I denna granskning framkommer att variationen är mycket stor. Vi har observerat allt ifrån föredömlig till mycket svag undervisning, ofta inom samma skola. De stora skillnader i undervisningens kvalitet och ändamålsenlighet som noterats, är oroväckande, eftersom det ger eleverna så olika förutsättningar.

Vem är det då som ska ansvara för likvärdigheten? Nationellt ges anvisningar genom de styrdokument som antagits av riksdagen och regeringen. Stödmaterial och allmänna råd ges av Skolverket. De nationella proven bidrar också till att konkretisera kursplanernas mål och betygskriterier och ger därmed ökade möjligheter för likvärdighet.

På lokal nivå är det ytterst huvudmannen som ska garantera förutsättningarna, men på de enskilda skolorna vilar ansvaret för skolans resultat på rektorn. Det är ett ansvar som innebär att rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och att resultaten utvärderas. Rektor har ett särskilt ansvar att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sin uppgift. Att vi i granskningen ser så få åtgärder som faktiskt handlar om insatser på lärarnivå, utifrån en systematisk analys, är bekymmersamt.

Vilket ansvar har då lärarna för de skillnader som finns när det gäller kvaliteten i undervisningen? Självklart vilar ett stort ansvar på varje enskild lärare när det gäller att ge eleverna de bästa förutsättningarna för ett gott lärande. Lärarna måste vara väl förtrogna med de mål och anvisningar som anges i styrdokumentet och de måste ha medvetna strategier för att

”... ett stort ansvar vilar på varje enskild lärare ...”

omsätta dem i undervisningen. Av läroplanen framgår ett flertal kvalitativa krav som läraren har skyldighet att leva upp till. Det förutsätts bland annat att läraren kontinuerligt följer upp och utvärderar resultaten samt att arbetssätt och metoder kontinuerligt omprövas och utvecklas för att eleverna i allt högre grad ska nå utbildningsmålen. Att, som en del i den professionella rollen, tillsammans med kollegor, hålla sig à jour med aktuell forskning gällande goda betingelser (och hinder) för lärande, borde vara självklart. Hoppfullt är att många lärare i granskningen uttrycker en önskan om bättre möjligheter till samverkan.

”... många lärare i granskningen uttrycker en önskan om bättre möjligheter till samverkan.”

Att elever lär sig mycket engelska utanför skolan har visats i tidigare utvärderingar och i vår granskning. Kan det vara så att elevernas relativt positiva syn på engelskundervisningen (se bilaga 3) kan förklaras med att många elever redan kan mycket och känner sig duktiga på engelsklektionerna? De förstår vad de hör och läser och de klarar av de många skrivuppgifterna. Att det råder arbetsro och en god stämning på många lektioner kan förstås också spela roll. Men det har också i några elevintervjuer framkommit att elever ser engelsklektionerna som ett tillfälle att ”koppla av” under dagen. Upplägget är väl känt och kraven är inte så höga. Om detta skulle vara en mer allmän företeelse (vilket granskningen inte undersökt) försitter eleverna chansen att maximalt utveckla sin engelska och skolan får svårigheter att veta på vilken nivå undervisningen egentligen kan ligga på. Risken är då förstås att eleverna inte får tillräckliga utmaningar.

I intervjuerna och lärarenkäten ger i stort sett alla lärare uttryck för att de vet hur tydligt den kommunikativa förmågan är framskriven i de nationella styrdokumenterna och hur viktig de tycker att den är. Trots det, är det endast en femtedel av lektionerna som bedömts som mestadels starka i detta avseende. Och att det förekommer lektioner där inte eleverna, och i några fall inte heller läraren, säger ett enda ord på engelska är anmärkningsvärt. När vi ber eleverna att beskriva en bra engelsklektion kommer de med många förslag, men få verkar, paradoxalt nog, tagna från den undervisning inspektörerna sett. Elevförslagen har oftast en tydlig verklighetsanknytning och handlar om att eleverna vill kunna göra sig förstådda och obehindrat kunna tala och skriva engelska. Särskilt dystert är då granskningens resultat när det gäller just den kommunikativa förmågan.

5 | Syfte och frågeställningar

Huvudsyftet med den här kvalitetsgranskningen är att bidra till utveckling. Utgångspunkten är alla barns och elevers lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö.

Granskningen ska tydliggöra vad som behöver förbättras i de granskade verksamheterna. Den ska också vara ett utvecklingsstöd för skolor som inte har granskats. Därför finns det med exempel på väl fungerande inslag och framgångsfaktorer.

Följande frågeställningar är huvudsakliga utgångspunkter i granskningen:

- Finns det, i enlighet med läroplanen och den nationella kursplanen, en ändamålsenlig och en likvärdig lärandemiljö i undervisningen i engelska, som ger alla elever goda förutsättningar att uppnå de kunskapsmål som finns formulerade för ämnet?
- Används särskiljande lösningar (exempelvis i form av nivågruppering) i engelskundervisningen? Säkerställer skolan i sådant fall elevernas möjligheter att utvecklas optimalt?

Resultat från granskningen i de enskilda skolorna redovisas i skolrapporter under fyra huvudrubriker; Undervisningens genomförande - läroplansfokus, Lektionernas innehåll - kursplanefokus, Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete samt Särskilt stöd i engelska. Utgångspunkter för bedömning är anvisningar i läroplanen och/eller den nationella kursplanen för engelska. För vissa moment, särskilt de som rör lärarnas förmåga att genomföra en ändamålsenlig undervisning, har indikatorer på god undervisning hämtats från forskning och beprövad erfarenhet.

Läroplansfokus

Exempel på utgångspunkter vid granskningen av undervisningens genomförande:

Trygg och stödjande lärmiljö

- Präglas lektionerna av en positiv, avslappnad och respektfull atmosfär?
- Främjas elevernas personligheter och respekt för varandra?
- Säkerställer lärarna ordningen?
- Har lärarna positiva förväntningar på eleverna?
- Stöttas elevernas självförtroende och tillit till den egna förmågan?
- Involveras alla elever?

Lektionsupplägg och genomförande

- Finns effektiva rutiner i klassrummet?
- Finns ett tydligt syfte/mål för lektionen, presenteras det för eleverna, utvärderas det?
- Har lektionen ett logiskt flöde, hänger delarna ihop, varierar svårighetsgraden?
- Används lektionstiden effektivt?
- Ger läraren tydliga instruktioner och förklaringar?
- Stärker läraren elevernas motivation för aktiviteter och uppgifter?
- Har läraren ändamålsenliga undervisningsstrategier?
- Vet varje elev vad han/hon förväntas göra?

Anpassning av undervisningen till elevers olika behov

- Anpassas instruktioner och uppgifter till elevernas skillnader när det gäller motivation, prestationsnivå, sätt att lära, inläringstakt?
- Får elever som behöver stöd under vanlig lektion det?
- Får högpresterande elever mer utmanande uppgifter?
- Kontrolleras specifika problem när det gäller enskilda elevers förståelse?

Elevers medverkan, ansvar och inflytande

- Har eleverna möjlighet att delta i planering och upplägg av undervisningen?
- Ger läraren förutsättningar, redskap och möjligheter för eleverna att kunna ta ansvar för sitt eget lärande?

Kursplanefokus

Exempel på utgångspunkter vid granskningen av lektionernas innehåll:

Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga

- Maximeras möjligheterna till användning av engelska i klassrummet?
- Innehåller lektionen aktiviteter där eleverna får träna på att förstå och göra sig förstådda på engelska?
- Skapas ett sammanhang för de uppgifter som utförs?
- Tillåts acceptabel och spontan engelska?
- Finns tal- och skrivuppgifter för att nå ett visst syfte eller speciell mottagare?
- Framhålls det funktionella med ett korrekt språk?
- Får eleverna feedback på hur de utför tal- och skrivuppgifter?

Receptiva färdigheter - lyssna och läsa

- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter så att förståelse skapas?
- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som underlättar hör- förståelse eller läsförståelse?
- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter i ett sammanhang?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att lyssna till eller läsa olika slags texter (upplevelser och information)?
- Används olika typer av media för lyssnande och läsning?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor?

Produktiva färdigheter - tala och skriva

- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som hjälper eleverna att utveckla sitt tal och sitt skrivande?
- Skapas ett sammanhang för tal- och skrivuppgifter?
- Får eleverna såväl form- som kommunikationsfokuserade uppgifter?
- Ges eleverna möjlighet att berätta, beskriva, argumentera?
- Tränas eleverna i att anpassa sitt språk till olika syften och mottagare?

Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet

- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan olika språkbruk i sammanhang och områden där engelska används?
- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan egna erfarenheter och olika levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer, kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används?

Ledning och stöd

Exempel på utgångspunkter vid granskningen av pedagogisk ledning och kvalitetsarbete samt särskilt stöd i engelska:

Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete

- Tar rektorn det pedagogiska ansvaret för att engelskundervisningen som helhet inriktas på att nå de nationella målen?
- Finns ett systematiskt kvalitetsarbete med uppföljning, utvärdering och åtgärder i engelskundervisningen?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen ger likvärdiga möjligheter att nå målen i alla grupper?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen bedrivs av lärare med utbildning för sådan undervisning?
- Ser rektorn till att lärare får relevant kompetensutveckling?

Särskilt stöd i engelska

- Får elever som behöver särskilt stöd det?

Detta är den andra kvalitetsgranskningen där Skolinspektionen granskar undervisningen i engelska¹¹. Någon jämförelse mellan de båda granskningarna är dock inte möjlig att göra eftersom förutsättningar och metoder delvis skiljer sig åt.

¹¹ Skolinspektionen Rapport 2010:17 Undervisningen i engelska i grundskolan

6 | Metod och genomförande

Vi har använt ett flertal metoder i denna granskning för att kunna göra bedömningar av undervisningens ändamålsenlighet och likvärdighet.

Inför skolbesöken läste de två ansvariga inspektörerna skolans senaste kvalitetsredovisning, skolans lokala arbetsplan och andra dokument gällande undervisningen i engelska vilka skolan ansåg vara viktiga i sammanhanget. I en kort verksamhetsredogörelse gav rektorn uppgifter skriftligt.

På skolorna genomförde inspektörerna lektionsobservationer samt intervjuer med rektorn, engelsklärarna och elever. Alla elever i de klasser som observerades fick svara på frågor i en elevenkät som senare sammanställdes. Även de undervisande lärarna gavs möjlighet att skriftligt beskriva sin undervisning. I granskningen kallas dessa beskrivningar lärarenkäten.

Inspektörernas bedömning av de observerade lektionerna har i skolrapporterna redovisats i punktdiagram. Resultat från genomförda intervjuer med elevgrupper, lärargrupper och rektorn har kommenterats i löpande text, liksom enkätsvar från elever och lärare. Sammanställda resultat från elevenkäten har bifogats som bilaga till skolbesluten.

I skolbeslutens sammanfattande bedömningar av varje granskningsområde, har uppgifter från de olika underlagen och informationskällorna vägts samman. Slutligen har en helhetsbedömning formulerats och förbättringsområden fastställts.

Sammanlagt, i hela granskningen, har 293 lektioner observerats¹². 2912 enkätsvar¹³ från elever, 151 enkätsvar från lärare och 22 beskrivningar från rektorer samlats in.

Urvalet av skolor gjordes utifrån följande: 22 skolor belägna i elva kommuner, spridda i landet, skulle ingå i granskningen. Granskningen skulle genomföras i årskurserna 6-9. Oftast bedrivs undervisningen av ämneslärare

¹² Se bilaga 1 Sammanfattande bedömningar från de 293 observerade lektionerna

¹³ Se bilaga 3 Sammanställning av svar i genomförd elevenkät – samtliga 22 skolor

i dessa årskurser och i årskurs 8 och 9 sätts betyg. Resultaten ska ses som en bakgrund i granskningen. Både skolor med goda betygsresultat och skolor där utvecklingsinsatser behövs skulle tas ut. Att mer än en skola valdes i varje kommun antas främja kommunens eget kvalitetsarbete.

Ytterligare information om Skolinspektionens granskningsmetoder finns på myndighetens hemsida www.skolinspektionen.se.

6.1 | Systematiska observationer

I den sammanvägning av information från olika källor som gjorts inför bedömning, har de lektionsobservationer som inspektörerna genomfört vägt tungt. Sammanlagt i hela granskningen har 293 lektioner observerats.

Inspektörerna följde ordinarie undervisning i engelska under fyra dagar (på mindre skolor tre dagar) på varje skola. En utgångspunkt var att lektioner med alla lärare som undervisar i engelska i årskurs 6-9 skulle observeras. Skolinspektionen begärde ingen särskild förberedelse av lärarna. Med några få undantag besöktes alla lärare och alla årskurser. På stora skolor var det dock svårt att hinna besöka alla klasser. Vid varje observerad lektion fördes löpande anteckningar med tidsangivelser. Inspektörerna noterade vad som hände steg för steg, vad lärare och elever gjorde och sa. Observationerna startade strax innan lektionens början och avslutades när alla lämnat klassrummet. Även yttre förutsättningar i klassrummet noterades, exempelvis möblering, utrustning och läromedel. Efter varje lektionsobservation jämförde inspektörerna sina anteckningar, diskuterade och sammanställde sina bedömningar i ett, för granskningen gemensamt observationsschema¹⁴.

6.2 | Intervjuer med rektor, lärare och elever

För att kunna göra en allsidig bedömning har vi samlat in information från dem som är verksamma i skolan. Vi har gjort intervjuer med lärare, rektor och elever. Syftet med dessa intervjuer var att få en bild av hur undervisningen vanligtvis brukar gå till, inte bara när Skolinspektionen är på besök. Under intervjuerna fördes noggranna anteckningar. Alla intervjuer lades upp och genomfördes utifrån fastlagda mallar.

Intervjugrupperna med elever har varit representativt sammansatta. Skolan uppmanades att ta ut elev nummer 5 på klasslistan i varje klass. Även elever i klasser som inte besöktes skulle tas ut. Om nummer 5 inte kunde eller ville delta, valdes nummer 6, och så vidare. Gruppen skulle bestå av 5-8 elever, lika många pojkar som flickor från respektive årskurs. Elever från årskurs 6-7 intervjuades vid ett tillfälle och elever från årskurs 8-9 vid ett annat.

Lärintervjuerna genomfördes i grupp och alla engelsklärare i årskurs 6-9 var kallade. Med få undantag deltog alla.

Intervjun med rektorn genomfördes utan annan ledningspersonal närvarande. Vid det avslutande samtalet med rektorn, där en snabb och preliminär återkoppling gavs, fick emellertid annan ledningspersonal närvara, om rektorn så önskade.

¹⁴ Se bilaga 4 Observationsschema

6.3 | Enkäter – svar från 2 912 elever

Lärare och elever har i enkäter skriftligt redovisat hur de ser på engelskundervisningen. Även rektorn uppmanades lämna en kortare beskrivning av hur skolan organiserar engelskundervisningen, engelsklärarnas utbildning, skolans resultat i engelska samt att göra en skattning av det systematiska kvalitetsarbetet i engelska.

I elevenkäten¹⁵ uppmanas eleverna att enskilt ta ställning till i vilken grad 16 positivt formulerade påståenden stämmer med den egna uppfattningen. Flertalet påståenden har samma lydelse som i Skolverkets utvärdering NU 03¹⁶, där frågorna var utprovade för åldersgruppen. Det viktiga granskningsområdet, "Interaktiva färdigheter – allsidig kommunikativ förmåga", har ringats in med fem påståenden. Den 17:e frågan i elevenkäten, formuleras inte som ett påstående utan som en fråga: "Var tror du att du lärt dig det mesta av vad du kan i engelska?" Svaren på den frågan är tänkta att belysa vilken roll fritidsengelskan har för de relativt goda resultaten.

Elevenkäten¹⁷ genomfördes efter Skolinspektionens besök på lektionerna. Enkäterna delades ut i pappersform av Skolinspektionens inspektörer och eleverna fick en kort muntlig instruktion. Urvalet var de elever som var närvarande under lektionen. Eventuellt frånvarande elever gavs inte möjlighet att besvara enkäten. Resultaten redovisas i skolbesluten i två olika typer av diagram. I diagrammen för hela skolan finns samtliga elevers svar inräknade. Diagrammen för pojkar och flickor visar om de elever som fyllt i är pojkar eller flickor. De elever som glömt att fylla i detta, räknas som ett internt bortfall men de finns inräknade i diagrammen för hela skolan. I diagrammen finns en stapel för inget eller ogiltigt svar. Där återfinns elevenkäter med obesvarade frågor och frågor som är besvarade med markeringar för flera svarsalternativ.

De enskilda klassernas svar redovisas inte i skolbesluten.

6.4 | Triangulering för säkrare beslut

Skolan är en levande organisation, med människor i samspel. När Skolinspektionen kommer på besök blir vi en del av detta samspel. För att säkrare kunna bedöma och fatta beslut är det därför viktigt att sätta information från olika håll, i relation till varandra.

Att triangulera, det vill säga att använda flera metoder för att undersöka samma sak, har varit viktigt i granskningen. Med de olika granskningsmetoder som beskrivits, har vi haft flera strukturerade och informationsbärande underlag som grund för våra ställningstaganden. Det har underlättat när vi gjort sammanfattande bedömningar i de olika granskningsområdena och vid helhetsbedömningar.

6.5 | Kvalitetssäkring

För att säkra likvärdiga bedömningar har flera åtgärder vidtagits. Innan besöken på skolorna diskuterades våra instrument i vår referensgrupp med

¹⁵ Se bilaga 3 Sammanställning av svar i genomförd elevenkät – samtliga 22 skolor

¹⁶ Skolverket, Rapport 250 (2004) Nationella utvärderingen av grundskolan 2003

¹⁷ Se bilaga 5 Elevenkät

sakkunniga utanför Skolinspektionen. Vi fick många värdefulla råd och flera ändringar gjordes.

För att våra skolbesök och våra beslut skulle bli så likvärdiga som möjligt samlades granskningens 13 inspektörer, från Skolinspektionens fem avdelningar, för gemensam genomgång av granskningens upplägg och bedömningsgrunder. Vid samma tillfälle enades gruppen om hur observations-scheman, intervjuguider och enkäter skulle användas. Under granskningens gång har inspektörerna samlats vid ytterligare två tillfällen, för att stämma av och säkerställa bedömningar.

Alla skolbeslut har lästs och granskats av projektledningen och ansvarig enhetschef. De granskade skolorna har, genom rektorn, givits tillfälle att sakgranska ett utkast, innan det slutliga beslutet fattats.

6.6 | Feedback och fastställda beslut

Efter varje skolbesök har inspektörerna haft ett återkopplingsamtal med rektorn. I vissa fall har kompletterande upplysningar efterfrågats och rektorn har fått tillfälle att förklara och förtydliga. Vid samtalet har inspektörerna muntligt redogjort för allmänna intryck från granskningen samt beskrivit hur resultaten kommer att redovisas.

I de skolbeslut som sedan delgivits varje granskad skola, finns beskrivningar av observerad undervisning, uppgifter från personal och elever samt Skolinspektionens bedömningar. Resultaten har redovisats under fyra huvudrubriker; Undervisningens genomförande - läroplansfokus, Lektionernas innehåll - kursplanefokus, Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete samt Särskilt stöd i engelska. Även en helhetsbedömning finns formulerad och i punktform har nödvändiga åtgärder angivits. I besluten har även styrkor i verksamheten uppmärksammats.

7 | Referenser

Barber, M., & Mourshed, M. (2007)	How the world's best-performing school systems come out on top. McKinsey & Company.
Bonnet, G. (ed.). (2004)	The assessment of pupils' skills in English in eight European countries 2002. European network of policymakers for the evaluation of education systems. http://cisad.adc.education.fr/reva/
Crystal, D (1997, 2003)	English as a Global Language
Erickson, G (2005)	English Here and There and Everywhere: A study of competencies and attitudes in eight European countries
Erickson & Nihlén (2009)	Sammanfattande och framåtsyftande utvärdering av ämnesprovet för år 5 i engelska
Giota, J (2002)	Skoleffekter på elevers motivation och utveckling. En litteraturoversikt. Pedagogisk Forskning i Sverige 2002 årg 7 nr 4
Gustafsson, J & Myrberg, E. (2002)	Ekonomiska resursers betydelse för pedagogiska resultat – en kunskapsöversikt. Stockholm: Skolverket
Grossin, L & Stockholms universitet pedagogiska institutionen (2004)	Skolklimat, prestation, anpassning i 21 mellan- och 20 högstadieskolor
Grossin, L (2003)	Forskning om framgångsrika skolor som grund för skolutveckling. Skolutvecklingens många ansikten s. 137-177
Hattie, J.A (okt 2003)	Teachers make a difference: What is the research evidence? ACER Conference
Hattie, J. A (2009)	Visible learning. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. New York: Routledge
Jenner, H (2004)	Motivation och motivationsarbete i skola och behandling. Myndigheten för skolutveckling.
Phillipson, R (1992)	Linguistic Imperialism
Nordahl, T & Mausethhagen S & Kostøl A (2009)	Skoler med liten og stor forekomst av atferdsproblemer. En kvantitativ og kvalitativ analyse av forskjeller og likheter mellom skolene. Høgskolen i Hedmark, Rapport nr. 3 - 2009.
Sanders, W L & Rivers, J C (1996)	Cumulative and Residual Effects of Teachers on Future Student Academic Achievement
Sammons, P (2006)	The Contribution of International Studies on Educational Effectiveness: Current and future directions

SKOLFS 2006:23	1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)
Skolinspektionen (2010)	Tillsyn och kvalitetsgranskning 2009- Skolinspektionens erfarenheter och resultat. Dnr 40-2010:5014.
Skolinspektionen (2010c)	Skolinspektionens rapport 2010:10. Arbetar skolor systematiskt för att förbättra elevernas kunskapsutveckling?
Skolinspektionen (2010d)	Skolinspektionens rapport 2010:14. Rätten till kunskap. En granskning av hur skolan kan lyfta alla elever
Skolverket (2004)	Nationella utvärderingen av grundskolan 2003. Rapport 250
Skolverket (2000a)	Kursplaner och betygskriterier Grundskolan
Skolverket (2005)	Vad gör det för skillnad vad skolan gör?
Skolverket (2006)	Lusten och möjligheten. Om lärarens betydelse, arbetssituation och förutsättningar. Rapport 282
Skolverket (2009)	Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer
Sundqvist, P (2009)	Extramural English Matters - Out-of-School English and Its Impact on Swedish Ninth Graders - Oral Proficiency and Vocabulary. Karlstads universitet

8 | Referensgrupp

Deltagare i granskningens referensgrupp:

Guðrun Ericksson, docent, Göteborgs universitet

Harriette Persson, univ.adj. Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot språk och språkutveckling, Stockholms Universitet

Maria Axelsson, undervisningsråd, Skolverket

Katalin Bellaagh, undervisningsråd, Skolverket

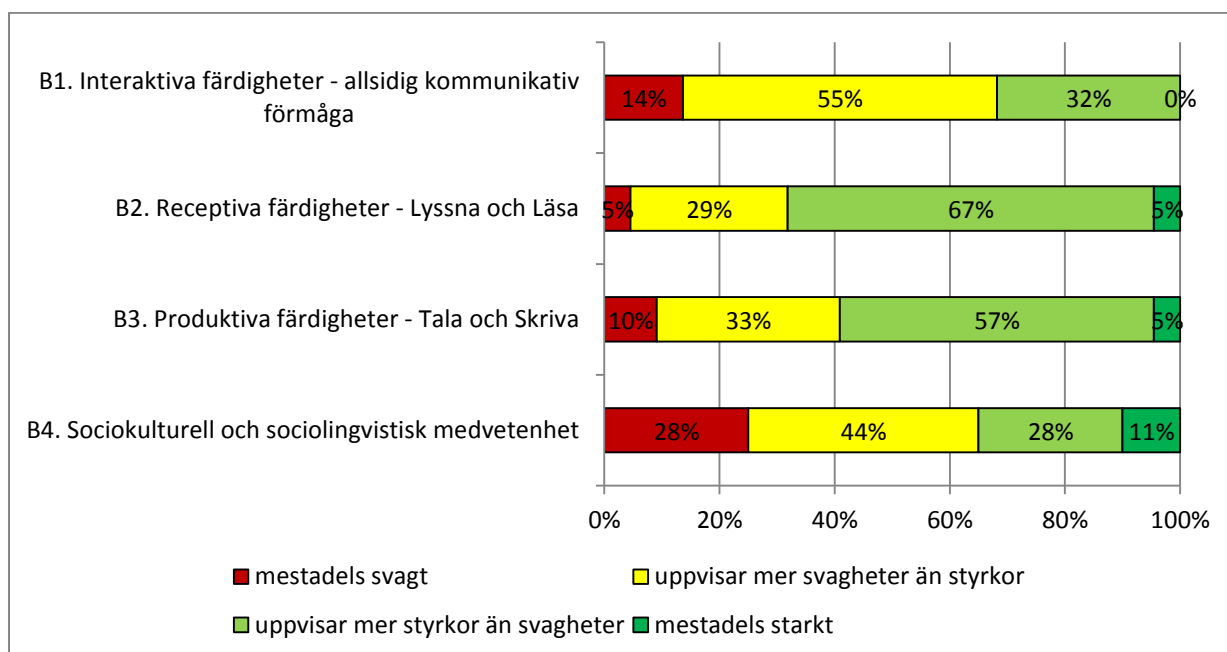
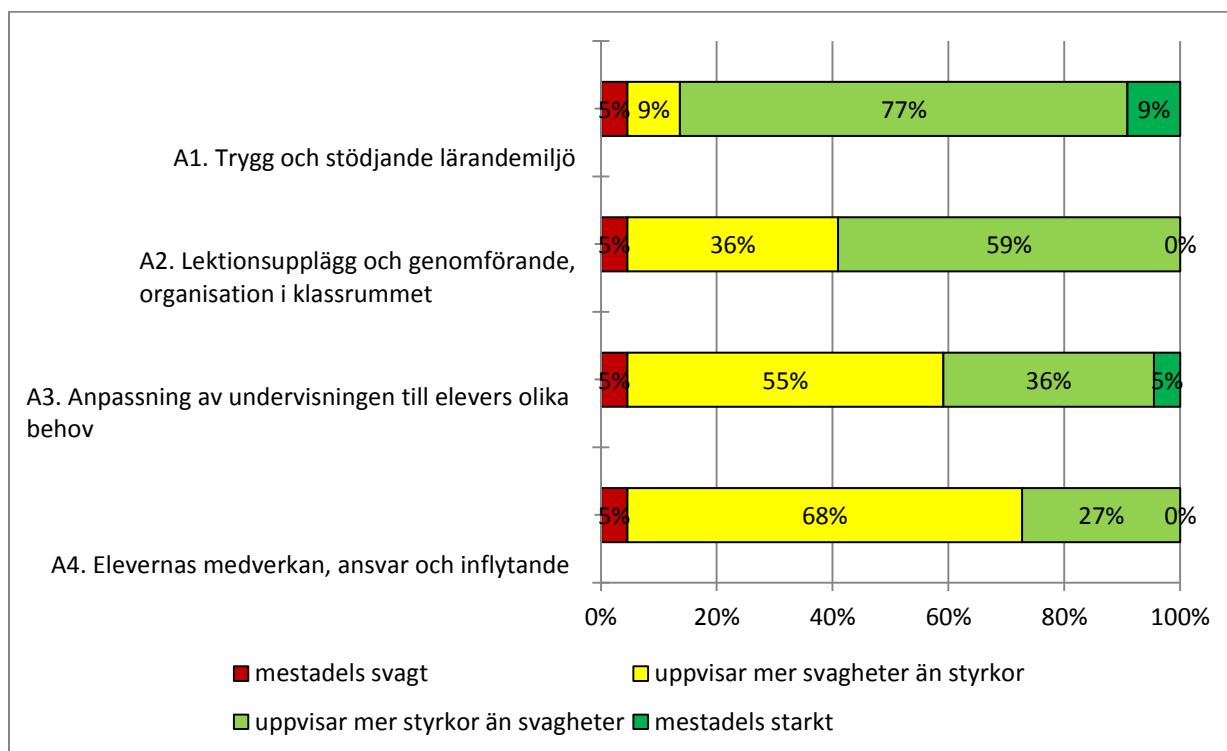
Tomas Matti, undervisningsråd, Skolverket

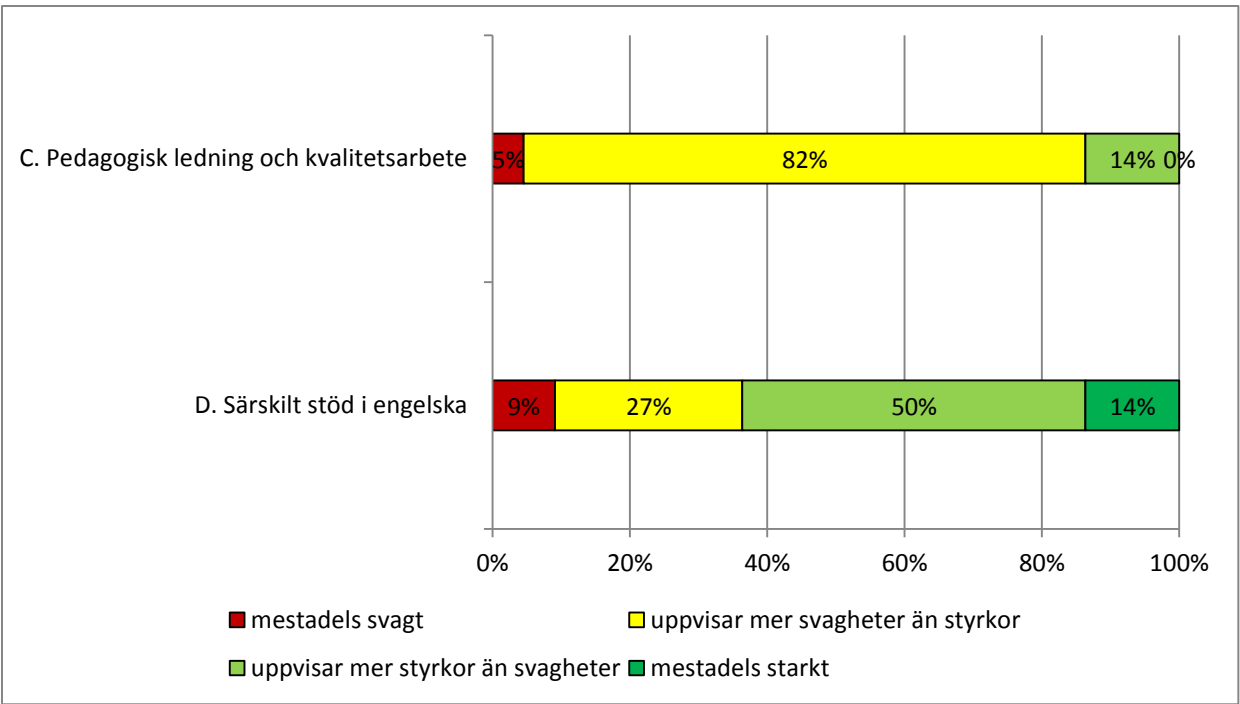
9 | Kommuner och skolor

Kommun	Skola
Stockholm	Äppelviksskolan Hässelbygårdsskolan Solbergaskolan
Rättvik	Furudals Centralskola Rättviksskolan
Härryda	Djupedalskolan Ekdalaskolan
Varberg	Göthriks skola Håstensskolan
Skövde	Eriksdalsskolan Vasaskolan Ryds skolan
Linköping	Folkungaskolan Linghemsskolan
Norrköping	Hagaskolan Navestadsskolan
Östra Göinge	Snapphaneskolan
Jönköping	Attarpsskolan
Skellefteå	Kågeskolan Ursviksskolan
Östersund	Kastalskolan Ångsmogården

10 | Bilagor

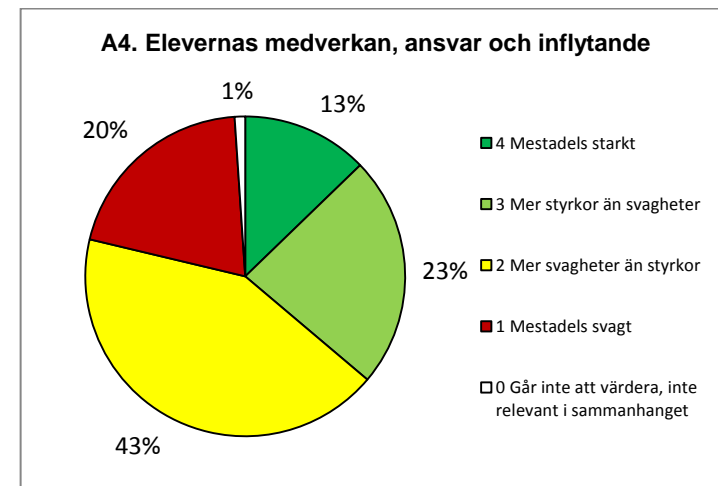
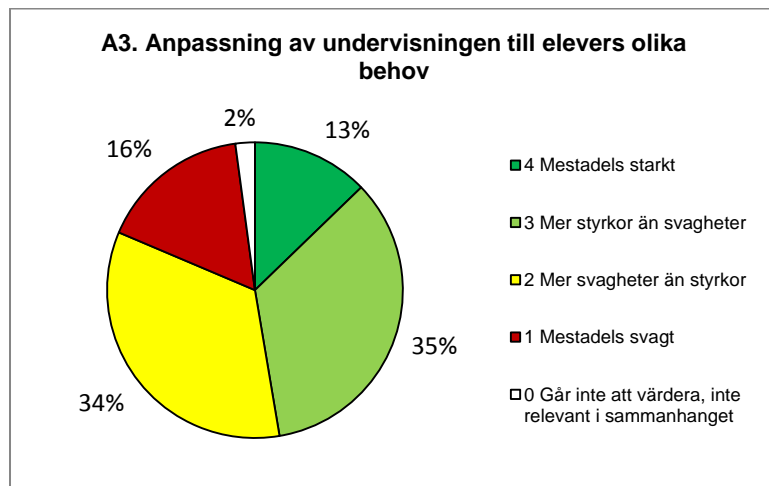
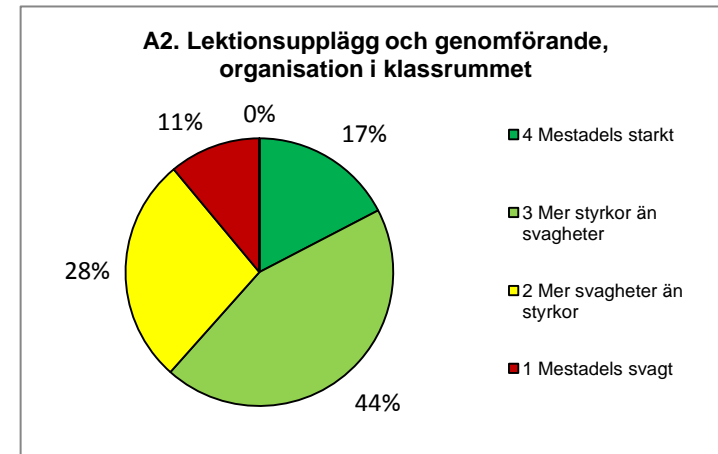
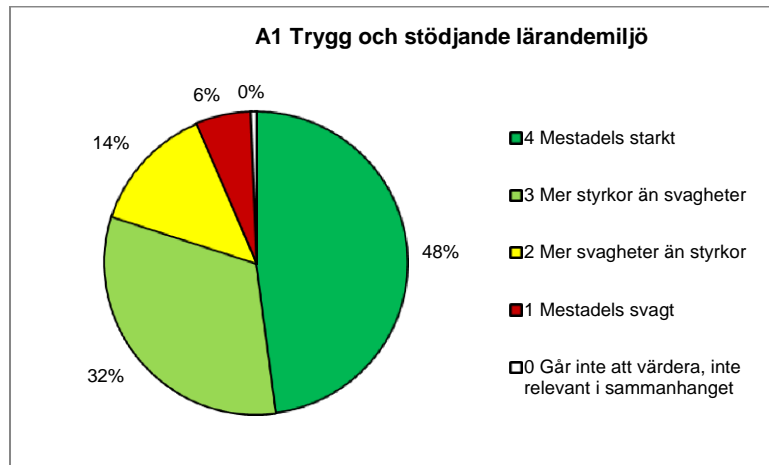
1. Sammanfattade bedömningar från de 22 granskade skolorna
2. Sammanställning av bedömning av 293 lektioner
3. Sammanställning av svar i genomförd elevenkät – samtliga 22 skolor
4. Observationsschema
5. Underlag elevenkät

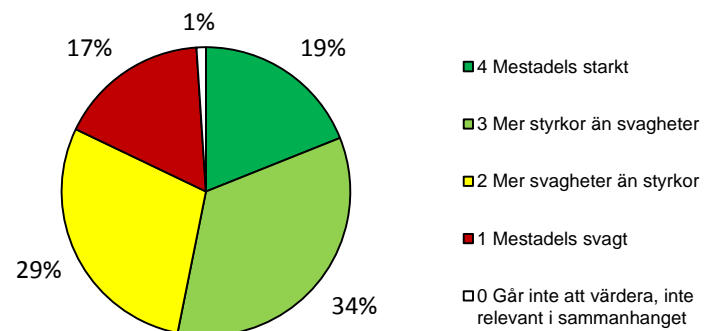

Sammanställning av bedömning av 293 lektioner

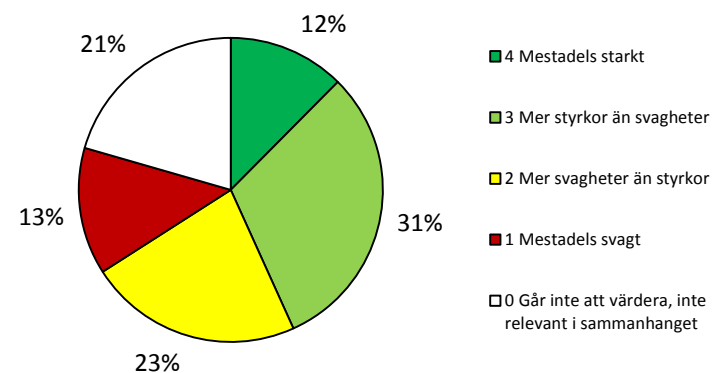
Bilaga 2

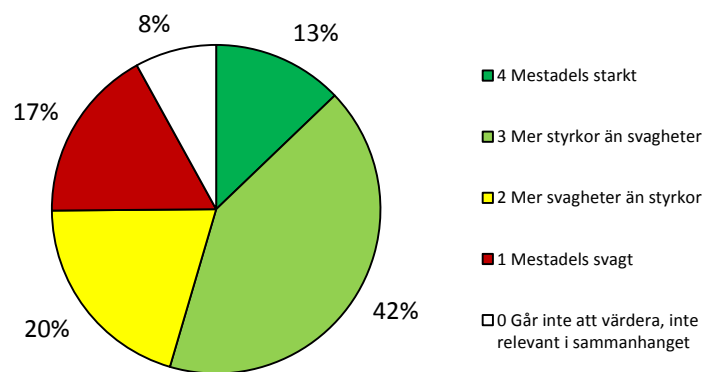
B1. Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga

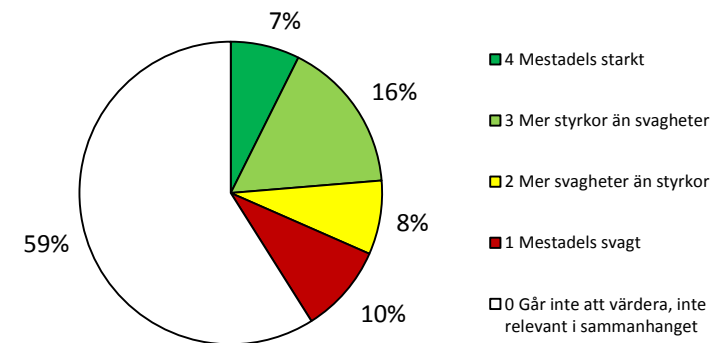
B2. Receptiva färdigheter - Lyssna och Läsa

B3. Produktiva färdigheter - Tala och Skriva

B4. Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet

Sammanställning av svar i genomförd elevenkät – samtliga 22 skolor

Genomförande

Elevenkäten görs efter Skolinspektionens besök på engelsklektioner i årskurserna 6-9. Enkäterna delas ut i pappersform av Skolinspektionens inspektörer och eleverna får en kort muntlig instruktion.

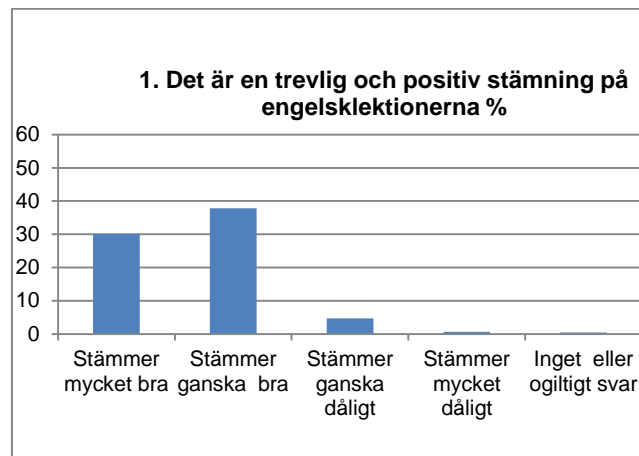
Urvalet är de elever som är närvarande under lektionen. Eventuellt frånvarande elever ges inte möjlighet att besvara enkäten.

Resultaten redovisas i två olika typer av diagram. I diagrammen för **hela skolan** finns samtliga elevers svar inräknade. Diagrammen för **pojkar och flickor** visar de elever som fyllt i om de är pojkar eller flickor. De elever som glömt att fylla i detta räknas som ett internt bortfall men de finns inräknade i diagrammen för hela skolan.

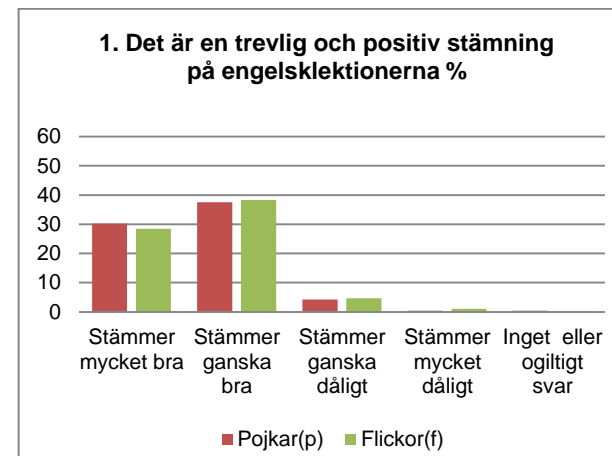
I diagrammen finns en stapel för inget eller ogiltigt svar. Där återfinns elevenkäter med obesvarade frågor och frågor som är besvarade med markeringar för flera svarsalternativ.

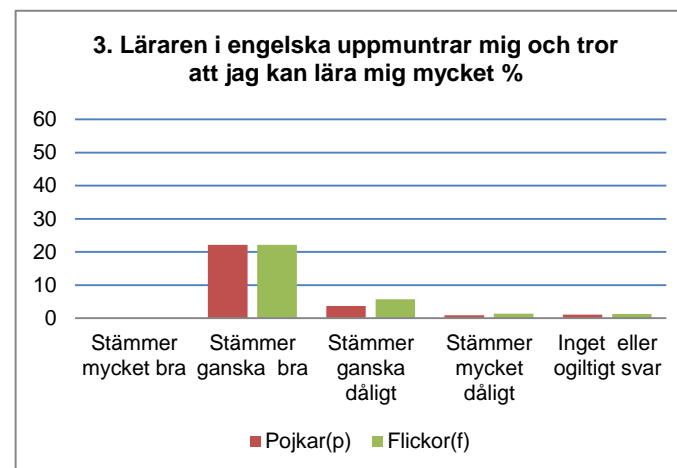
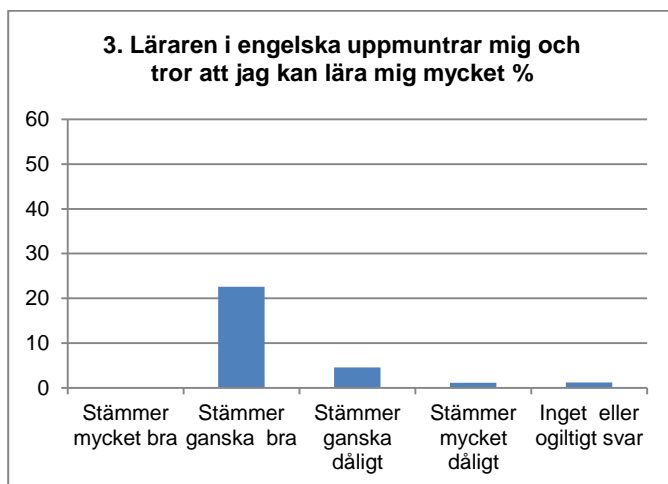
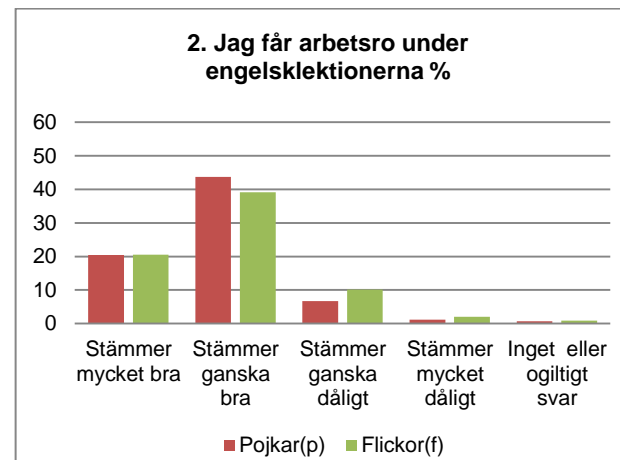
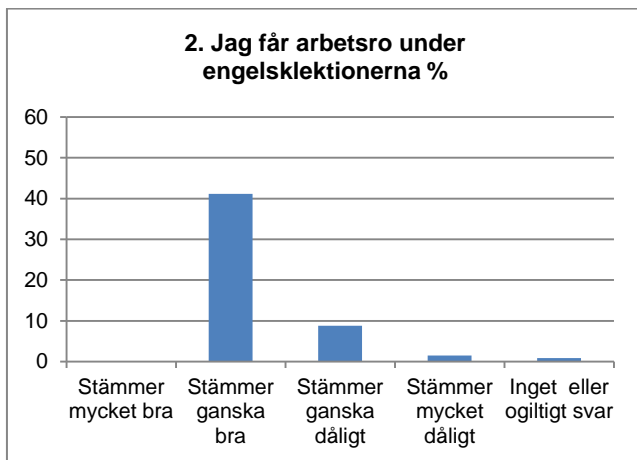
Ytterligare information om arbetet med elevenkäterna i kvalitetsgranskningen kommer att redovisas i den slutliga rapporten.

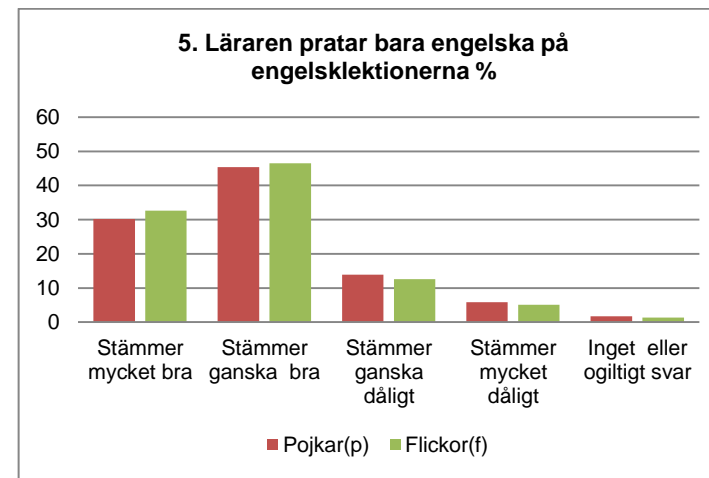
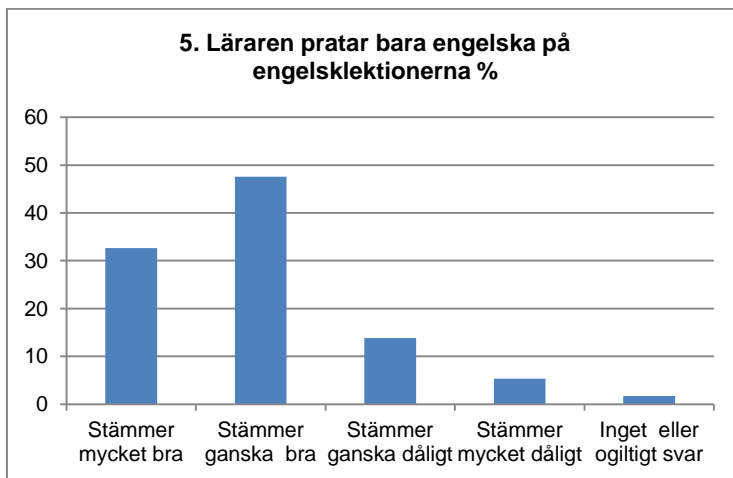
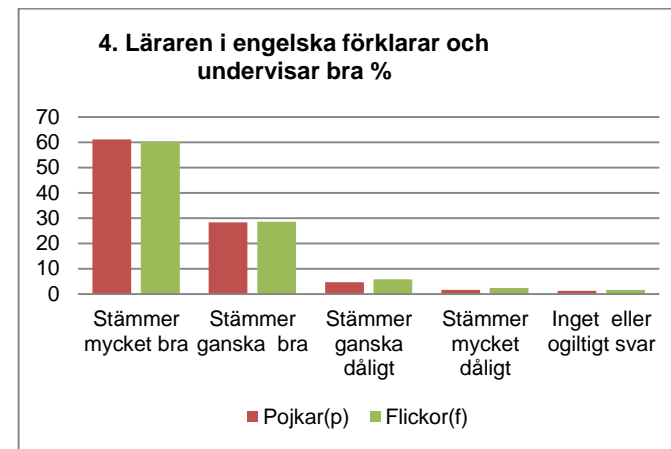
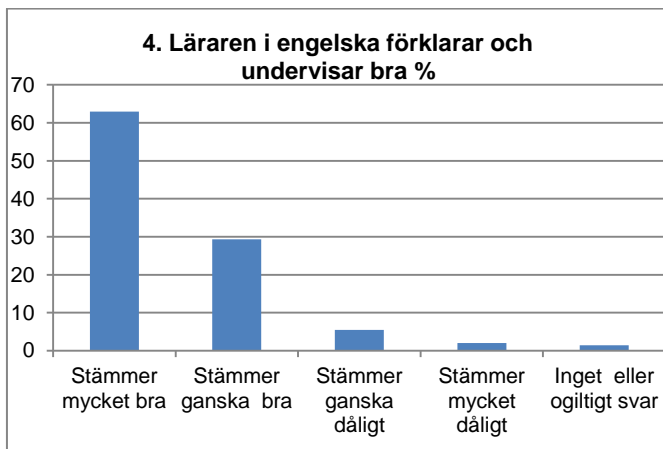
Hela skolan

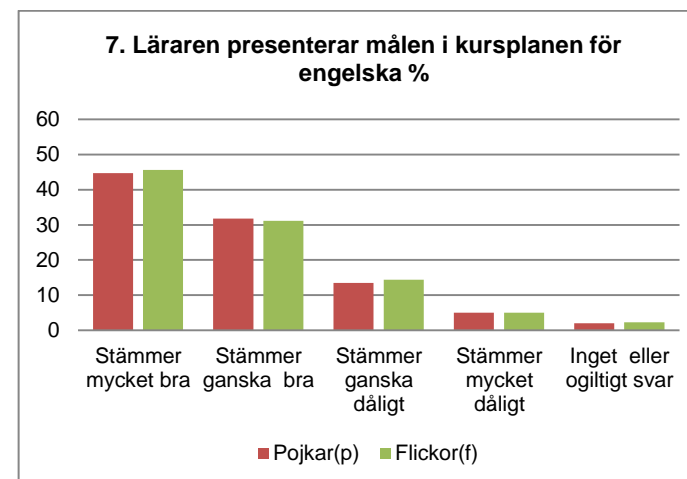
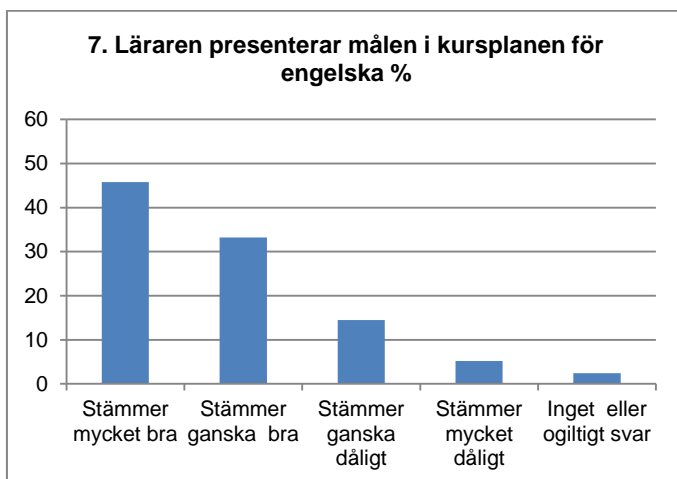
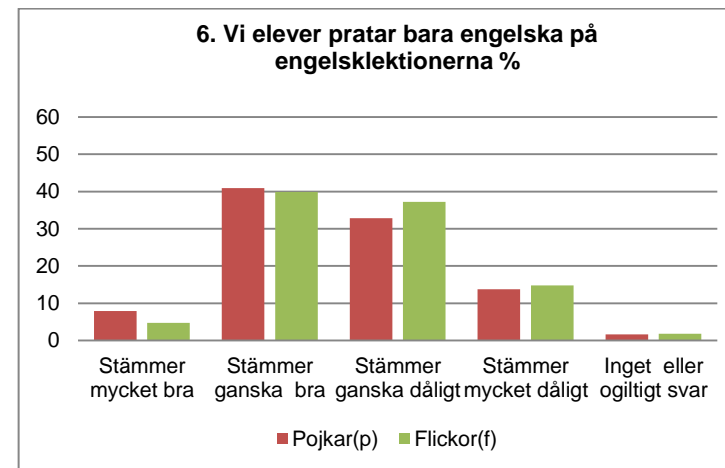
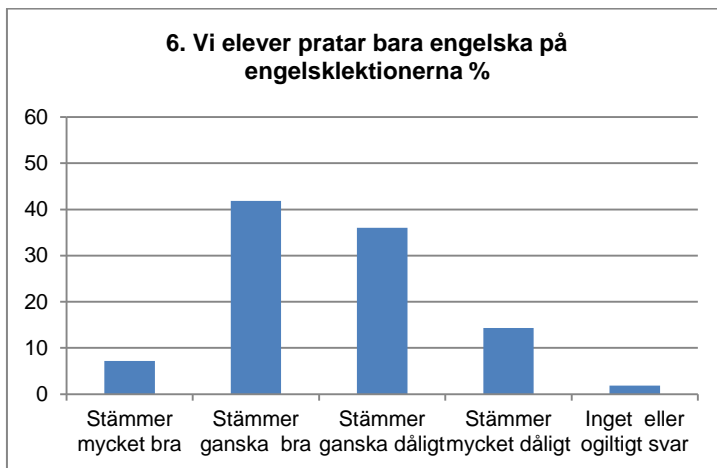

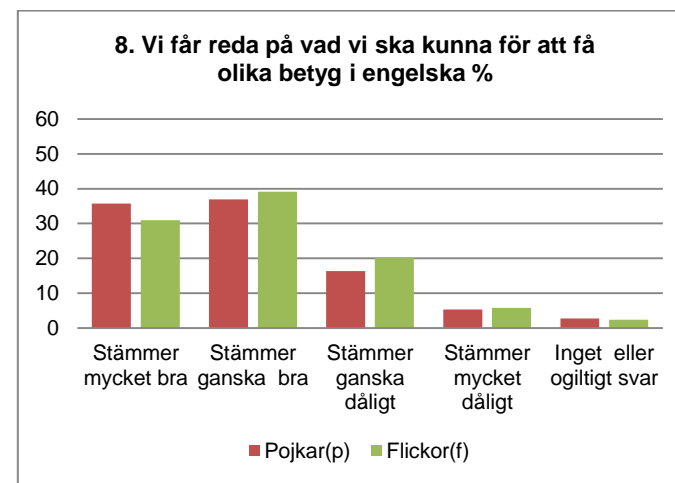
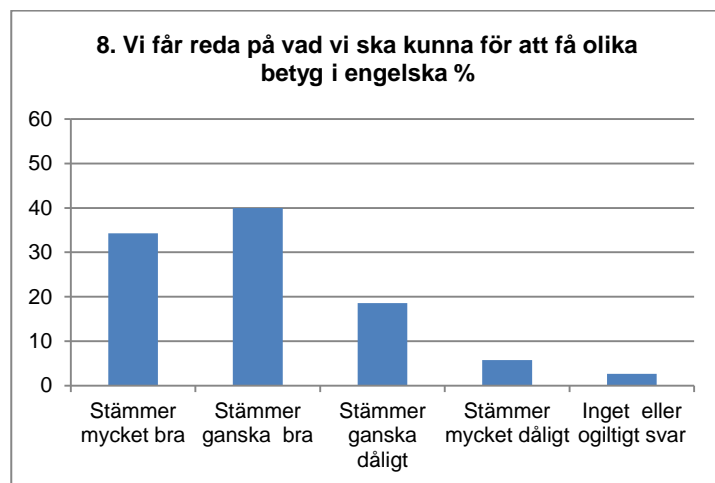
Pojkar och flickor

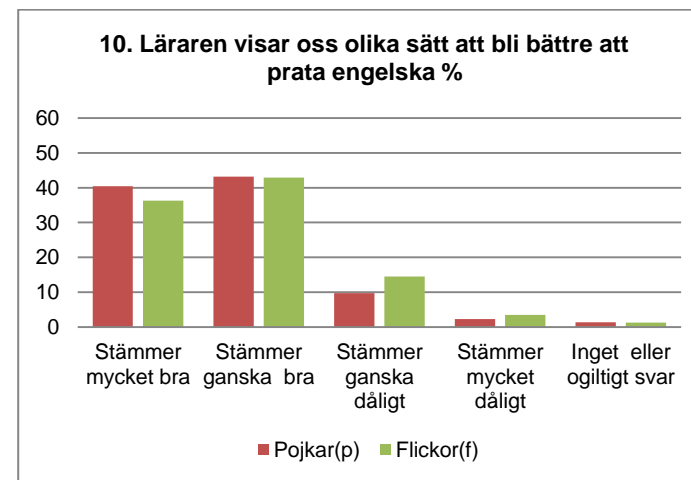
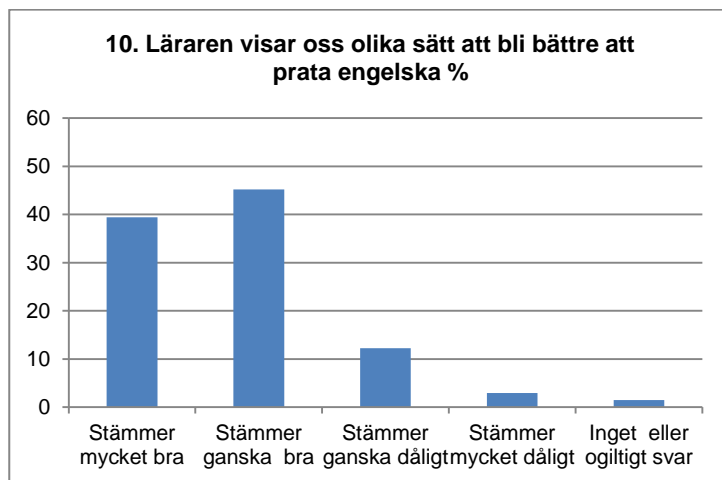
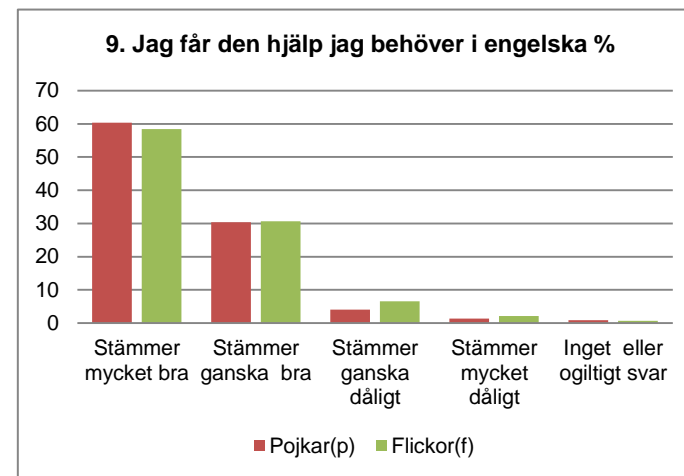
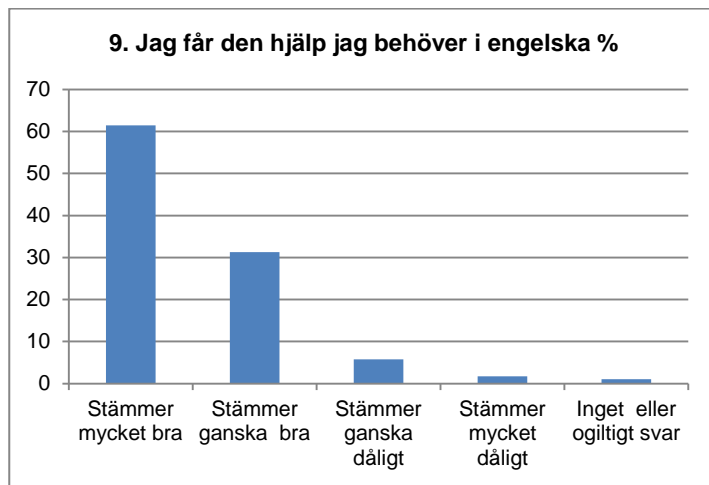

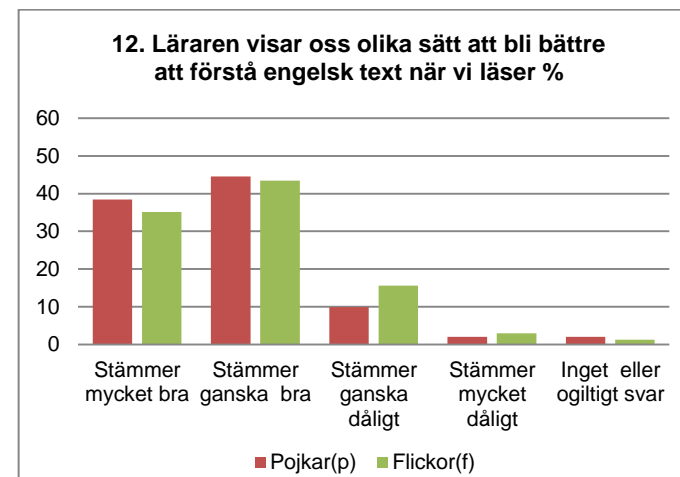
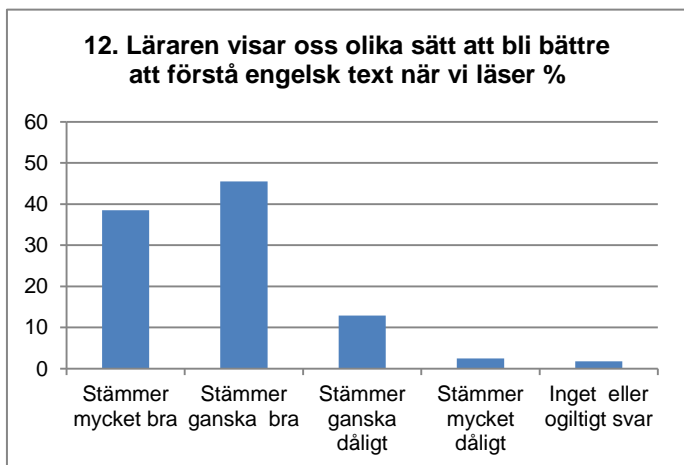
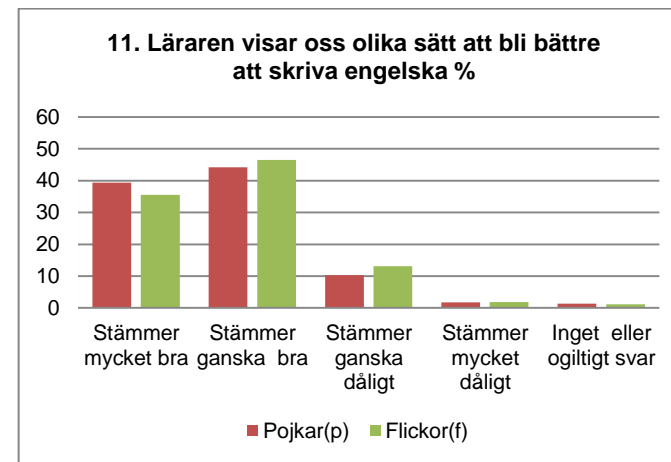
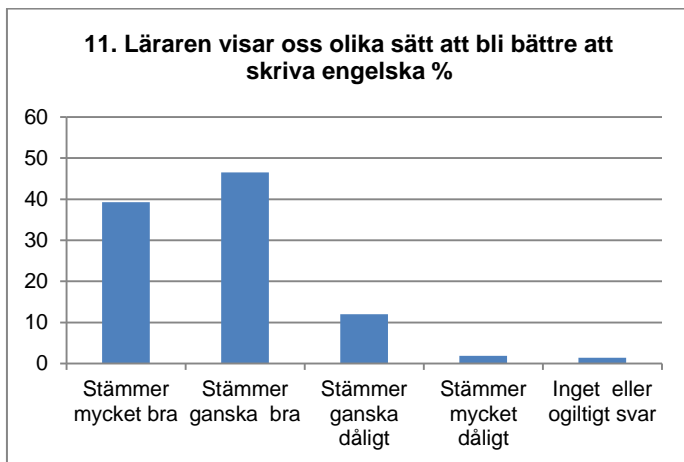

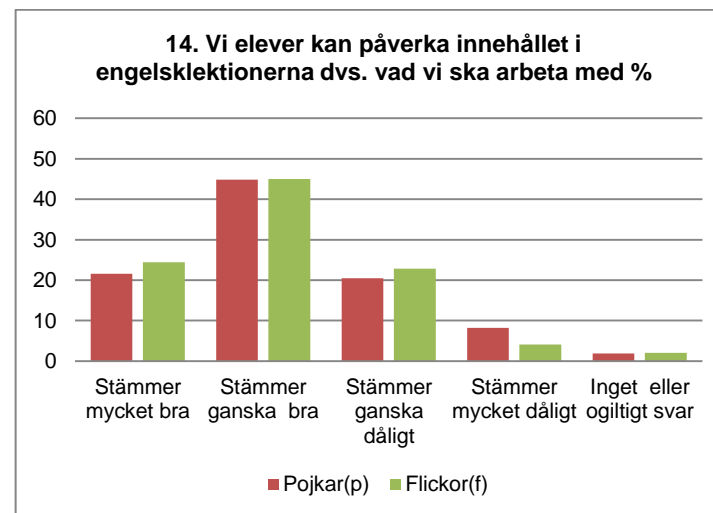
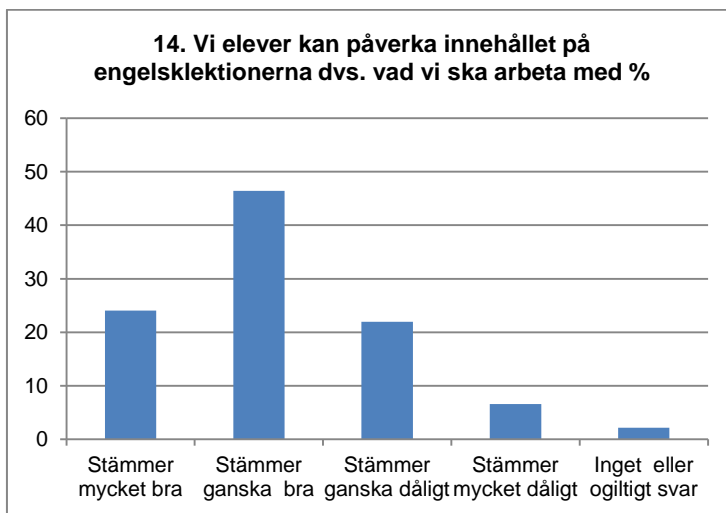
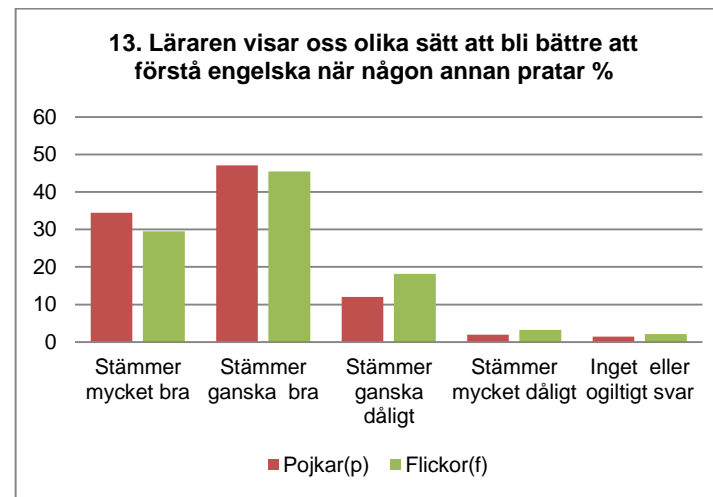
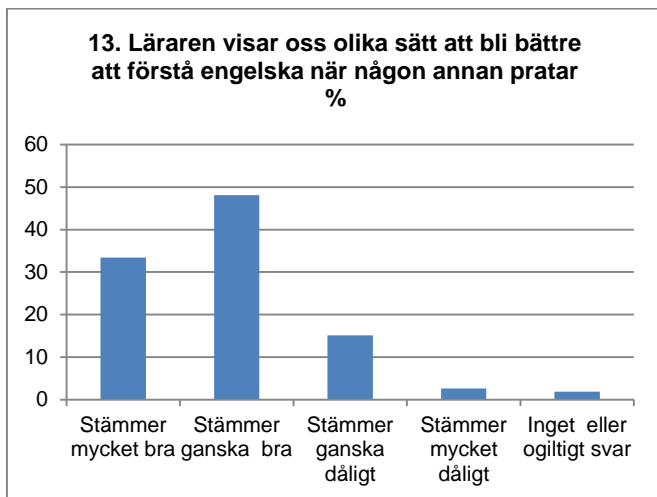

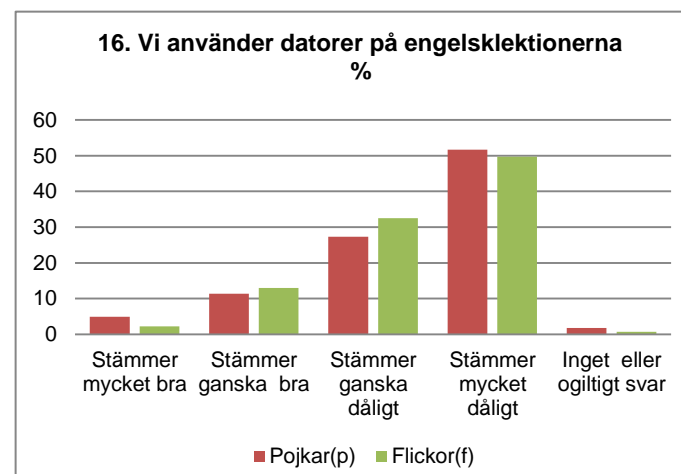
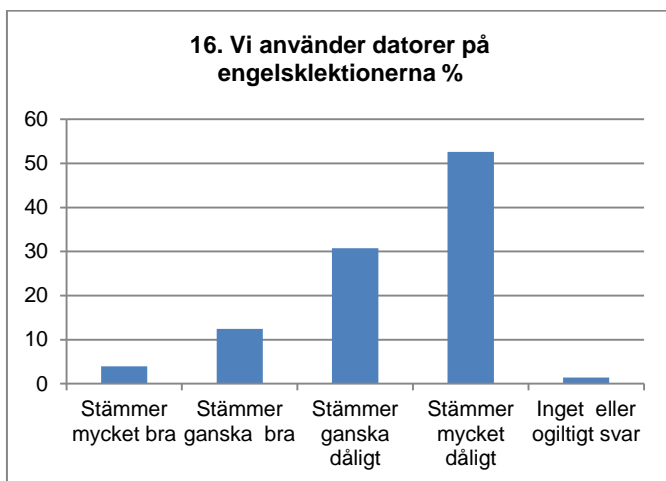
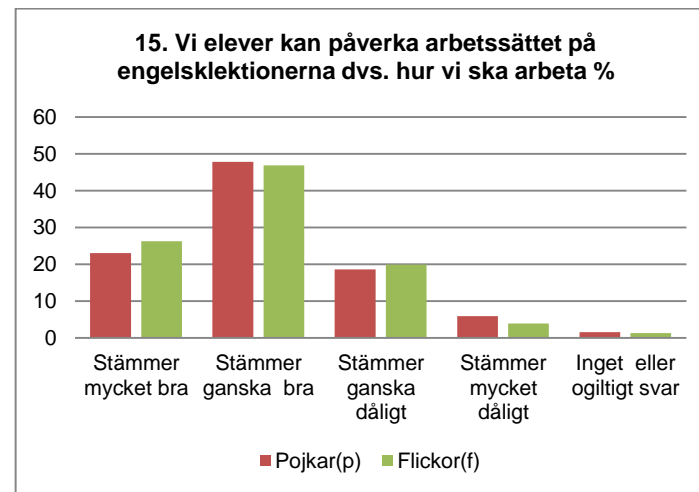
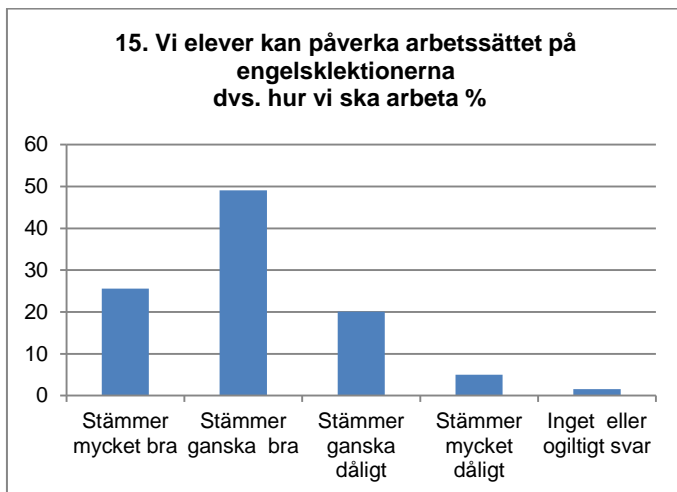

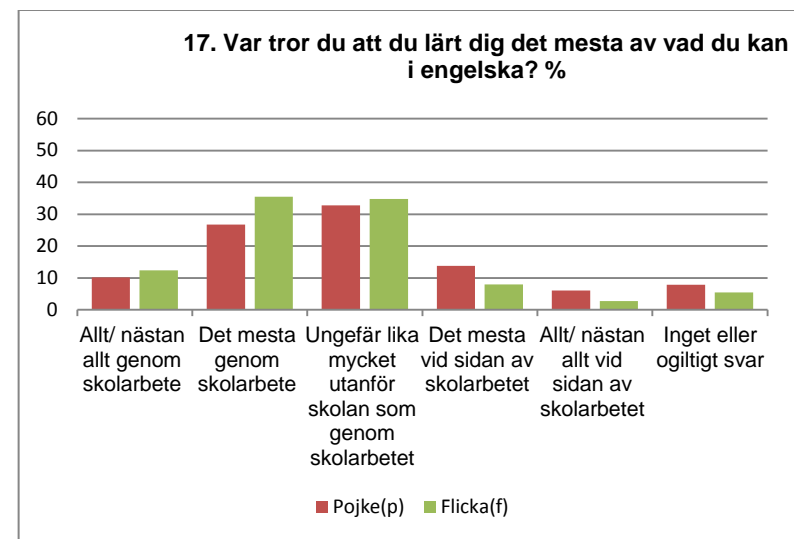
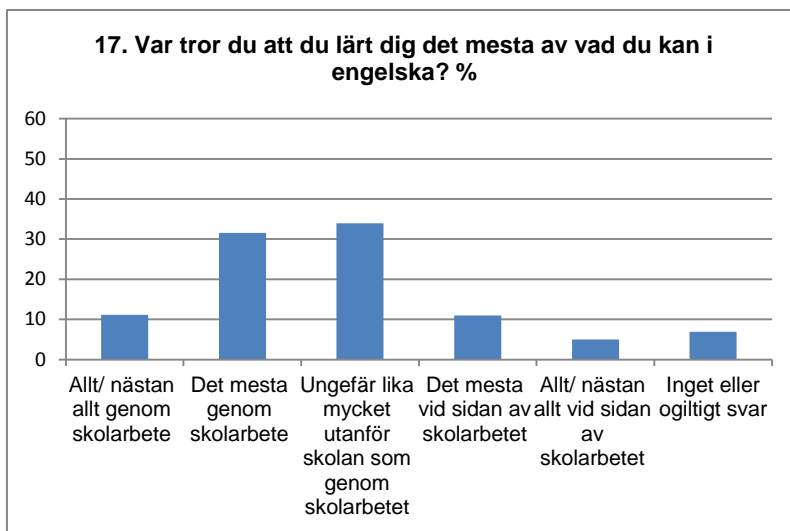

Elevenkät fråga 17

Skola	Lärare nr:	M / K
Kommun	Läraryr utbildning År	Ja / Nej
Årskurs: 6 / 7 / 8 / 9	Läraryr utbildning engelska	Ja / Nej
Grupp: ordinarie klass/annan grupp utifrån kategori eller nivå	Antal elever i klassrummet	
	Andel elever med andra modersmål än svenska	%
Inspektörens namn:	Antal elever i skolan	

Användning av läromedel under lektionen

1. Vilka av följande läromedel används under lektionen?

Läromedel	Ja	Nej
Lärobok i engelska		
Övningsbok för eleverna		
CD-skivor, MP3-filer eller annat ljudmaterial på engelska		
Videoband, DVD-skivor, videoklipp från internet eller annat audiovisuellt material på engelska		
Tidningar, tidskrifter, tecknade serier eller sångtexter på engelska		
Internet		
Dataprogram anpassade för språkinläring		
Böcker skrivna på engelska menade för upplevelseläsning, t.ex. skönlitteratur		
Facklitteratur/ faktatexter på engelska		
Material skapade av läraren specifikt för denna lektion, t.ex. arbetsblad, korsord		
Föremål och realia som elever eller lärare tagit med		
Ordböcker		
Skrivtavla		
Smart board		
Andra material: ...		

Grupsammansättning

2. Hur stor del av lektionen, i procent, används till följande aktiviteter (eftersträva att procenttalet blir 100 %).

Grupp fördelning	Procent av lektionstiden
A Undervisning i helklass (t.ex. genomgång av läraren, lärarledd diskussion, klassdiskussion)	... %
B Eleverna arbetar i smågrupper	... %
C Eleverna arbetar parvis	... %
D Eleverna arbetar individuellt	... %
E Eleverna arbetar i olika konstellationer	... %
Hela lektionstiden	100 %

Kvalitetsgranskning
 Engelska II

Kursplanefokus

3. Vilka är lektionens viktigaste fokusområden? Hur många procent av lektionstiden fokuserar på nedanstående kursplaneområden?

(Summan av alla procentsatser får överstiga 100 % eftersom de kan gå i varandra)

	Lektionens innehåll	Kursplane- fokus	Procent av lektions- tiden
A	B 1. Allsidig kommunikativ förmåga – interaktiva färdigheter	☐	
B	B 2. Receptiva färdigheter - lyssna och läsa	☐	
C	B 3. Produktiva färdigheter - tala och skriva	☐	
D	B 4 Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet	☐	

Effektiv tid

4. Hur många minuter av den totala lektionstiden ägnas åt följande verksamheter?

A	Upprätthålla ordningen (dvs. förlorad tid vid disciplinära problem)	_____ minuter
B	Organisation (dvs. otydliga instruktioner som måste repeteras, förlorad tid vid utdelning av material, övergångar mellan lektioner, övergångar mellan lektionsinslag)	_____ minuter
C	Effektiv undervisningstid	_____ minuter
Hela lektionen		_____ minuter

Tid för uppföljning av elevernas kunskaper och lärande

5. Hur många procent av den totala lektionstiden används för uppföljning av elevernas lärande (t.ex. prov, andra tester)?

Cirka _____ % av den totala lektionstiden.

A. Undervisningens genomförande - läroplansfokus
Värdering av genomförandet:

1= mestadels svagt

4= mestadels starkt

2= mer svagheter än styrkor

0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

3= mer styrkor än svagheter

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ...	
A 1. Trygg och stödjande lärandemiljö <i>"Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. ... Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter."</i> Lpo 94 <i>"Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevernas tillit till den egna förmågan"</i> Lpo 94	1	... skapar en avslappnad atmosfär		a) ... tilltalar eleverna på ett positivt sätt. b) ... tillåter eleverna att göra misstag c) ... visar värme och empati för alla elever d) ... ser till att eleverna känner sig trygga och redo att ta risker i sin språk användning e) ... ser till att elevernas möjlighet att interagera fritt ses som en naturlig del av språkinlärningsprocessen
	2	... säkerställer ordningen		a) ... ser till att in- och utgång ur klassrummet sker på ett ordningsamt sätt b) ... griper in på ett lägligt och lämpligt sätt in vid eventuella ordningsproblem
	3	... visar respekt för eleverna genom beteende och tilltal		a) ... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt
	4	... främjar elevernas personlighet och deras inbördes respekt		a) ... uppmuntrar eleverna att lyssna till varandra b) ... ingriper vid negativa kommentarer, suckar, blickar... c) ... erkänner och uppmuntrar skillnader mellan olika elever
	5	... stöttar elevernas självförtroende		a) ... ger positiv respons på synpunkter, frågor och svar från eleverna b) ... ger eleverna positiv feedback c) ... visar respekt för elevernas arbetsinsatser d) ... värdesätter alla elevers bidrag
	6	... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa, har positiva förväntningar på eleverna		a) ... berömmar elevernas ansträngningar att göra sitt bästa b) ... visar tydligt att eleverna förväntas göra sitt bästa c) ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga att utveckla sin engelska
Sammanfattande bedömning:	7	... involverar alla elever		a) ... ser till att alla elever får möjlighet att svara på frågor, lämna synpunkter och komma med förslag b) ... gör ingen skillnad på pojkar och flickor, tysta och dominerande elever c) ... ger talutrymme även till "tysta" elever

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ...		
A 2. Lektionsupplägg och genomförande samt organisation i klassrummet <i>"Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, ... som har en utbildning som är avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva."</i> SL 2 kap.3 § <i>"Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har."</i> Lpo 94 <i>"Läraren skall • utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande"</i> Lpo 94 Sammanfattande bedömning:	8	... tydliggör lektionens och uppgifters mål och syfte		a) ... visar tydligt vad lektionen ska innehålla b) ... informerar i början av lektionen om lektionens syfte c) ... tydliggör en uppgifts syfte och vad eleverna kan lära sig av den	
	9	... skapar positiv motivation inför uppgifter/ aktiviteter		a) ... sätter in uppgifter i ett för eleven angeläget sammanhang b) ... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna	
	10	... genomför en välstrukturerad lektion		a) ... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar b) ... säkerställer tillräcklig variation mellan genomgång, lärarledda övningar och elevaktiviteter	
	11	... utvärderar vid slutet av lektionen		a) ... kontrollerar eller utvärderar om lektionens syfte har uppnåtts	
	12	... använder lektionstiden effektivt		a) ... börjar lektionen i tid b) ... ser till att det inte förloras någon tid i början av, under eller i slutet på lektionen c) ... ser till att det inte skapas omotiverade pauser under lektionen d) ... ser till att eleverna inte är sysslösa	
	13	... säkerställer effektiva rutiner i klassrummet		a) ... ser till att varje elev vet vad han/hon förväntas göra b) ... ser till att det inte är någon osäkerhet om när och hur eleverna kan få hjälp med sitt arbete under lektionen c) ... ger tydliga besked om vilka läromedel som ska användas d) ... ser till att nödvändiga läromedel finns lättillgängliga	
	14	... ger tydliga instruktioner och förklaringar		a) ... förklarar hur uppgifter hör ihop med lektionens lärandemål b) ... använder ett språk som inte skapar förvirring bland eleverna c) ... använder gester, tonfall och annat för att stärka en förklaring d) ... använder olika hjälpmedel för att förtydliga instruktioner e) ... använder exempel från elevernas dagliga liv för att förtydliga instruktioner f) ... kontrollerar på olika sätt att eleverna förstått instruktionerna	
	<i>"Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling ..."</i> Nya SL3 kap.3 §				

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ...	
A 3. Anpassning av undervisningen till elevers olika behov <i>"Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling."</i> Lpo 94 <i>Läraren ska</i> <ul style="list-style-type: none"> • utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, • stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, • ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, • stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter," Lpo 94	15	... anpassar instruktioner, aktiviteter och uppgifter till elevernas individuella skillnader inom motivation, prestationsnivå, sätt att lära och inlärningstakt	a) ... ger instruktioner på ett konstruktivt och ändamålsenligt sätt b) ... uppmärksammar elever som inte förstått instruktioner c) ... ger eleverna möjlighet att välja mellan olika uppgifter som stämmer överens med deras individuella intressen d) ... ger eleverna möjlighet att välja mellan olika uppgifter som stämmer överens med deras individuella behov e) ... ger möjlighet för elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås att arbeta med mer utmanande uppgifter eller med fördjupande material f) ... ger ytterligare instruktioner och stöd till enskilda elever med lägre prestationsnivå eller långsammare inlärningstakt g) ... ser till att elever har flera uppgifter tillgängliga beroende på deras kunskapsnivå samt sätt att lära	
	16	... kontrollerar aktivt specifika problem när det gäller enskilda elevers förståelse	a) ... kontrollerar aktivt kvaliteten på hur uppgifter utförs b) ... kontrollerar aktivt eventuella problem rörande elevers begränsade ordförråd c) ... kontrollerar aktivt eventuella problem rörande läs- och skrivsvårigheter d) ... kontrollerar aktivt eventuella problem rörande elevers svårigheter att förstå snabbt tal	
	17	... ser till att elever med behov av särskilt stöd eller studiehandledning under lektionen får sådant	a) ... ger elever som behöver det, möjlighet att träna extra, förbereda/ efterarbeta tillsammans med en resurslärare b) ... resurslärare finns med under lektionen som stöd för enskilda elever c) ... ger eleven tillgång till audiovisuella hjälpmedel	
	Sammanfattande bedömning:			
	<i>Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.</i> Nya SL 3 kap. 3 §			

Indikator:		Värde	Goda exempel: Eleverna ...	
A4 Elevernas medverkan, ansvar och inflytande <i>"Läraren skall</i> <ul style="list-style-type: none"> • utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, • se till att alla elever ... får ett reellt inflytande på arbets sätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, Lpo 94 Mål att sträva mot : <i>"utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språk-inläring och att medvetet använda arbets sätt som främjar den egna inläringen"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra"</i> (kursplanen för engelska)	18	Eleverna får möjlighet att delta i planering och upplägg av undervisningen	a) ... ges möjlighet att påverka lektionens innehåll och upplägg b) ... uppmuntras att ta eget initiativ c) ... får feedback på egna förslag	
	19	Eleverna visas redskap för, och får möjlighet till, ansvar för sitt lärande	a) ... har möjlighet att planera och utvärdera det egna arbetet i engelska b) ... ges möjlighet att välja bland uppgifter c) ... ges möjlighet att välja arbets sätt som främjar den egna inläringen d) ... ges förutsättningar för att ta ansvar för sitt lärande	
	20	Läraren ger förutsättningar för en aktiv individuell medverkan av eleverna	a) ... är uppmärksamma b) ... är intresserade c) ... tar aktiv del i gruppaktiviteter d) ... lyssnar aktivt på instruktioner e) ... arbetar med uppgifter på ett koncentrerat och lösningsfokuserat sätt f) ... ställer frågor, svarar på frågor g) ... får verktyg för och möjlighet att ta egna initiativ h) ... får verktyg för att vara aktiva i sitt lärande i) ... elevernas kunskaper och reflektioner uppmärksammas och används	
	Sammanfattande bedömning:			

B. Möjligheter att utveckla språk- och kommunikationsförmågor i engelska - kursplanefokus
Värdering av genomförandet:

1= mestadels svagt

2= mer svagheter än styrkor

3= mer styrkor än svagheter

4= mestadels starkt

0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ...
B1. Interaktiva färdigheter - Allsidig kommunikativ förmåga Mål att sträva mot: <i>"utvecklar sin förmåga att använda engelska för att kommunicera i tal och skrift"</i> <i>"fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på engelska samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt att motivera sina åsikter"</i> <i>(kursplanen för engelska)</i>	21	... maximerar möjligheterna till användning av engelska i klassrummet	a) ... ger de flesta instruktioner och förklaringar på engelska b) ... uppmuntrar eleverna att tala engelska under lektionen c) ... använder ett korrekt uttal och intonation
	22	... initierar och uppmuntrar kommunikation på ett konstruktivt och ändamåls-enligt sätt	a) ... ger eleverna uppgifter där de kommunicerar i ett sammanhang (t.ex. diskussioner, debatter, vardagssamtal) b) ... använder vardagliga företeelser som ingång till kommunikation (text, musik, film etc.)
	23	... skapar ett meningsfullt sammanhang för uppgifter	a) ... presenterar situationer där eleverna kan träffa på uppgiften i vardagen
			b) ... visar fördelar med att kunna kommunicera på engelska
			c) ... ser till att elever deltar i dialog med andra
	24	... uppmuntrar elever att tala engelska i vardagen	a) ... ger eleverna tillfälle att tala/skrivväxla på engelska
			b) ... ger eleverna möjlighet att göra inspelningar av eget tal, t ex teater eller egna presentationer
			c) ... uppmuntrar spontant användande av språket bland eleverna
	25	... framhåller acceptabel och spontan engelska	a) ... framhåller acceptabel kommunikation utan krav på engelskklingande uttal
			b) ... tillåter naturligt talmönster utan att insistera på fullständiga meningar
	26	... ger eleverna möjligheter att öva tal-/skrivfärdigheter för att nå ett specifikt syfte eller en specifik åhörare eller läsare	a) ... ser till att eleverna är medvetna om att de behöver olika språkbruk, stilnivå och språkligt omfång för att bli effektiva i sin engelska
			b) ... ser till att eleverna övar att analysera olika språkbruk samt strukturen på den använda texten (formulär, e-post, informella och formella brev, blogginlägg, CV, diskussioner, argument, rapporter)
c) ... uppmuntrar eleverna att använda sina texter i vardagliga sammanhang såsom brev, artiklar i skoltidningen eller blogginlägg			
Sammanfattande bedömning:	27	... framhåller det funktionella med ett korrekt språk	a) ... tydliggör varför en god artikulation, både kommunikativ och grammatisk, är nödvändig
	28	... ger respons på hur eleverna utför språkuppgifter	a) ... ger respons på den kommunikativa kvaliteten i elevens språk
b) ... ger respons på korrektheten i elevernas talade språk utan att hämma det spontana			

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ...
B2. Receptiva färdigheter - Lyssna och Läsa Måla att sträva mot: <i>"fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och kritiskt granska informationskällor"</i> (kursplanen för engelska)	29	... skapar ett sammanhang till lyssningsuppgifter	a) ... presenterar situationer där eleverna träffar på lyssningsuppgiften i vardagen b) ... använder ett brett urval av källor med exv. olika accenter och dialekter, varianter av engelska, talare i olika åldrar, manliga och kvinnliga talare
	30	... presenterar ändamålsenliga verktyg och stöd som underlättar lyssnandet	a) ... presenterar innehållet i det man ska lyssna på, skapar förståelse b) ... ger eleverna möjlighet att lägga märke till mönster i ordföljden, att leta efter nyckelord c) ... använder grafisk sammanställning för texten som eleverna ska lyssna på (t.ex. tankekarta, flödesdiagram) d) ... minskar lyssningsuppgiftens svårighetsgrad genom att i förväg förklara ovanliga ord och uttryck e) ... ger eleverna möjlighet att få förtydligande, att hitta ledtrådar i sammanhanget, att skriva anteckningar f) ... ger eleverna möjligheter att reflektera över olika lyssningsstrategier såsom att lyssna efter specifik information, att lyssna efter kärnan i informationen
	31	... skapar ett sammanhang för läsuppgifter	a) ... presenterar situationer där eleverna kan träffa på läsuppgiften i vardagen b) ... använder ett brett urval av källor för läsuppgifter, olika typer av texter
	32	... presenterar ändamålsenliga verktyg och stöd som hjälper läsprocessen	a) ... presenterar innehållet i texten, skapar förståelse b) ... ger möjlighet till träning att använda ordbok c) ... ger möjlighet till träning att känna igen och använda formella särdrag i texter, t.ex. textmarkörer såsom however, therefore d) ... använder andra hjälpmedel, t.ex. ljudinspelningar av inläst text (kombinerar läsning och lyssning) e) ... presenterar olika tillvägagångssätt för att stimulera elever med olika inlärningsstilar f) ... presenterar olika lässtrategier såsom att titta efter specifik information, sökläsa, titta efter nyckelord, titta efter kärnan i informationen, lägga märke till kännetecken i disposition g) ... uppmärksammar eleverna på det extra värde som rubriker och bilder kan ge h) ... ger eleverna möjlighet att använda tidigare kunskap inom ämnet, skapa frågeställningar till sig själva, ta reda på okända delar utifrån sammanhanget, fundera över vad som hänt tidigare och vad som kommer att hända senare, sammanfatta huvudidéer

	33	... ger eleverna möjlighet att kritiskt granska informationskällor		a) ... presenterar olika sätt att kritiskt granska informationskällor
				b) ... använder skilda typer av media för att kunna jämföra
Sammanfattande bedömning:				

Indikator: Läraren ...		Värde	Goda exempel: Läraren ...	
B3 Produktiva färdigheter - Tala och Skriva Mål att sträva mot: <i>"utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter"</i> <i>"utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet"</i>	34	... presenterar ändamålsenliga verktyg och stöd som hjälper talprocessen		a) ... förklarar syftet med talövningen (monolog, dialog, rollspel) b) ... ger eleverna början på en mening c) ... använder visuella hjälpmedel för att underlätta talet d) ... antyder och markerar för eleverna när de ska tala e) ... minskar taluppgiftens svårighetsgrad genom att i förväg förklara ovanliga ord och uttryck
	35	... ger eleverna såväl formfokuserade som kommunikationsfokuserade talövningar/samtalsuppgifter		a) ... har en strategi för att låta elever öva tal inbegripande olika delfärdigheter (uttal, ordförråd, grammatik, stilnivå, ordval) b) ... rättar elevernas uttalsfel på ett lugnt och sakligt sätt c) ... har en strategi för att öva tal med förutbestämda kontra öppna strukturer (t.ex. diskussion, presentation, konversation, rollspel)
	36	... ger eleverna möjlighet att, genom olika strategier, utveckla sitt tal eller kompensera för brister		a) ... uppmuntrar eleverna att använda synonymer och omskrivningar b) ... uppmuntrar eleverna att stödja sitt tal med mimer och gester c) ... ger eleverna möjlighet att minska språkets svårighetsgrad när de talar d) ... ger eleverna möjlighet att formulera om det de vill få sagt e) ... ger eleverna möjlighet att diskutera betydelse när de talar med varandra f) ... uppmuntrar eleverna till förarbeten för att utveckla sitt talspråk (disposition, ordlistor, tankekartor, anteckningar)
	37	... skapar ett sammanhang för tal/skrivuppgifter		a) ... presenterar situationer där eleverna kan träffa på tal/skrivuppgiften i vardagen
	38	... presenterar ändamålsenliga		a) ... presenterar olika sätt att disponera en text, planera strukturen

(kursplanen för engelska)		verktyg och stöd som hjälper skrivprocessen		<p>b) ... ser till att eleverna övar att skriva skisser samt att de omarbetar och redigerar dem</p> <p>c) ... tar tillsammans med eleverna fram en "ordbank" som innehåller ord nödvändiga för uppgiften, innan den egentliga uppgiften påbörjas</p> <p>d) ... uppmuntrar till förarbeten, exv. punktlister, skisser, tankekartor, anteckningar</p>
	39	... ger eleverna såväl formfokuserade som kommunikationsfokuserade skrivuppgifter		<p>a) ... presenterar strategier för att komma tillrätta med delfärdigheter (analys, skrivstrategier, grammatik, stilnivå, ordval)</p> <p>b) ... ser till att eleverna övar olika delfärdigheter: stavning, ordförråd, grammatik, stilnivå</p> <p>c) ... balanserar skrivuppgifter med förutbestämda kontra öppna strukturer</p> <p>d) ... ser till att eleverna övar att söka (i ord- och grammatikböcker) samt använda standardbrev och -fraser</p> <p>e) ... ser till att eleverna tillgodogör sig grammatik i sammanhang där språket används aktivt (till skillnad från mekaniska språkuppgifter såsom att ändra meningar från aktiv till passiv form)</p> <p>f) ... ger ett flertal exempel på ett naturligt språk där formen kan studeras och information om hur denna form bäst ska användas</p> <p>g) ... ser till att eleverna övat och förstått formen och dess funktioner innan läraren ber eleverna att använda formen</p>
Sammanfattande bedömning:				

	Indikator: Läraren ...	Värde	Goda exempel: Läraren ...
B4. Socio-kulturell och socio-lingvistisk medvetenhet	40	... ger eleverna möjlighet till jämförelse mellan olika språkbruk i sammanhang och områden där engelska används	<p>a) ... låter eleverna möta olika språkbruk och dialekter i områden där engelska används</p> <p>b) ... låter eleverna möta ord eller fraser som hör till särskilda sociala händelser (giftermål, födelsedag, resa)</p>
	41	... ger eleverna möjlighet till jämförelse mellan egna erfarenheter och olika levnadsvillkor,	c) ... låter eleverna att göra jämförelser mellan vanor som finns i engelskspråkiga länder och egna upplevelser i Sverige
<i>Mål att sträva mot:</i> <i>"utvecklar sin förmåga att</i>			

Kvalitetsgranskning
 Engelska II

<p><i>reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsk- talande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter” (kursplanen för engelska)</i></p>		<p>traditioner, sociala relationer, kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används</p>		<p>d) ... låter eleverna göra uppgifter där de beskriver företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används</p>
<p>Sammanfattande bedömning:</p>				

Kvalitetsgranskning
Engelska II

Jag är elev i klass _____

Jag är pojke / flicka (ringa in)

**Tänk på lektionerna i engelska. Hur väl stämmer nedanstående påståenden?
Sätt kryss i den ruta som passar bäst.**

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt
1. Det är en trevlig och positiv stämning på engelsklektionerna.	☐	☐	☐	☐
2. Jag får arbetsro under engelsklektionerna.	☐	☐	☐	☐
3. Läraren i engelska uppmuntrar mig och tror att jag kan lära mig mycket.	☐	☐	☐	☐
4. Läraren i engelska undervisar och förklarar bra.	☐	☐	☐	☐
5. Läraren pratar bara engelska på engelsklektionerna.	☐	☐	☐	☐
6. Vi elever pratar bara engelska på engelsklektionerna.	☐	☐	☐	☐
7. Läraren har berättat om målen i kursplanen för engelska.	☐	☐	☐	☐
8. Vi får tydligt reda på vad vi ska kunna för att få olika betyg i engelska.	☐	☐	☐	☐
9. Jag får den hjälp jag behöver i engelska.	☐	☐	☐	☐
10. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att prata engelska.	☐	☐	☐	☐
11. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att skriva engelska.	☐	☐	☐	☐
12. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelsk text när vi läser.	☐	☐	☐	☐
13. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelska när någon annan pratar.	☐	☐	☐	☐
14. Vi elever kan påverka innehållet på engelsklektionerna dvs. <u>vad</u> vi ska arbeta med.	☐	☐	☐	☐
15. Vi elever kan påverka arbetssättet på engelsklektionerna dvs. <u>hur</u> vi ska arbeta.	☐	☐	☐	☐
16. Vi använder ofta datorer på engelsklektionerna.	☐	☐	☐	☐

Vänd!

17. Var tror du att du lärt dig det mesta av vad du kan i engelska?

- Allt/ nästan allt genom skolarbetet.
- Det mesta genom skolarbetet.
- Ungefär lika mycket utanför skolan som genom skolarbetet.
- Det mesta utanför skolan.
- Allt/nästan allt utanför skolan.

Andra kommentarer om engelskan:

Tack för din hjälp!

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.